

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav primární a preprimární edukace

**Soubor materiálů pro výuku moderních novodobých dějin
pro děti ze střediska výchovné péče v Hradci Králové**

Diplomová práce

Autor: Mgr. Martin Grossman
Studijní program: M 7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň ZŠ
Vedoucí práce: Mgr. Martin Skutil, Ph.D.

Hradec Králové

2016

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

Pedagogická fakulta

Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:	Mgr. Martin Grossman
Osobní číslo:	P11699
Studijní program:	M7503 Učitelství pro základní školy (1. stupeň)
Studijní obor:	Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Název tématu:	Soubor materiálů pro výuku novodobých dějin pro děti ze Střediska výchovné péče v Hradci Králové
Zadávací katedra:	Ústav primární a preprimární edukace

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í:

Diplomová práce je zaměřena na problematiku učiva novodobých dějin v České republice, zaměřuji se na poválečné období v Československu až do vzniku České republiky. Cílem diplomové práce je sestavení ideálního souboru aktivit, které jsou přínosné pro výuku novodobých dějin v předmětu vlastivěda pro žáky 5. třídy. V teoretické části je věnován prostor rozboru zásadních novodobých událostí v našich dějinách, které ovlivnily politický, kulturní a společenský život na našem území v období 1945 - 1992. V praktické části bych chtěl pestrými výukovými metodami zvýšit všeobecné povědomí o tomto bílém místě v našich dějinách, rozšířit informovanost a vzbudit zájem o témata z poválečných dějin. Součástí praktické části bude naplánovaný výlet do Prahy, kterým dojde u žáků k ověření nabytých vědomostí. Použitými metodami a organizačními formami práce budou zajímavá názorně demonstrační videa, brainstorming, společná práce, diskuse, dramatizace, beseda s účastníkem historických událostí a jiné.

Vedoucí diplomové práce:	Mgr. Martin Skutil, Ph.D. Ústav primární a preprimární edukace
Oponent diplomové práce:	PhDr. Pavel Zikl, Ph.D.
Datum zadání diplomové práce:	9. 6. 2015
Termín odevzdání diplomové práce:	15. 12. 2016

doc. PhDr. MgA. František Vaníček, Ph.D.
děkan

PhDr. Pavel Zikl, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval (pod vedením vedoucí diplomové práce) samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

Anotace

Grossman, Martin. *Soubor materiálů pro výuku moderních novodobých dějin*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016. 61 s. Diplomová práce.

Diplomová práce je cílena na problematiku učiva novodobých dějin v České republice, zaměřuji se na poválečné období v Československu až do vzniku České republiky. Cílem diplomové práce je sestavení ideálního souboru aktivit, které jsou přínosné pro výuku novodobých dějin v předmětu vlastivěda pro žáky 5. třídy. V teoretické části je věnován prostor rozboru zásadních novodobých událostí v našich dějinách, které ovlivnily politický, kulturní a společenský život na našem území v období 1945 - 1992. V praktické části bych chtěl pestrými výukovými metodami zvýšit všeobecné povědomí o tomto bílém místě v našich dějinách, rozšířit informovanost a vzbudit zájem o témata z poválečných dějin. Součástí praktické části bude naplánovaný výlet do Prahy, který absolvují žáci pátých tříd ze střediska výchovné péče. U památných míst, která mají vztah k novodobým dějinám, dojde k ověření nabytých vědomostí, které žáci během projektu získali. Použitými metodami a organizačními formami práce budou zajímavá názorně demonstrační videa, brainstorming, společná práce, diskuse, dramatizace, beseda s účastníkem historických události a jiné.

Klíčová slova: moderní novodobé dějiny, pracovní list, beseda

Anotation

Grossman, Martin. *File materials for teaching modern history*. Hradec Králové: Faculty of Education University Hradec Králové, 2016. 61 pages. Master's project.

The thesis is focused on the curriculum in the modern history of the Czech Republic, I focus on the post-war period in Czechoslovakia until the emergence of the Czech Republic. The aim of the thesis is to build an ideal set of activities that are beneficial for teaching modern history in the subject of national history for pupils of 5th class. The theoretical part is devoted fundamental analysis of contemporary events in our history that influenced the political, cultural and social life in our country between 1945 and 1992. In the practical part, I would like vivid teaching methods to raise general awareness of the white point in our history, to expand awareness and generate interest in the topics of postwar history. . The practical part will be scheduled trip to Prague to attend fifth grade pupils of educational care centers. At the memorial sites that are relevant to modern history, to validate acquired knowledge that students gain during the project. The methods and organizational forms of work will be graphically interesting demonstration videos, brainstorming, collaborative work, discussion, drama, discussion with a participant of historical events and others.

Keywords: modern history, worksheet, discussion

OBSAH

Úvod.....	8
1 Středisko výchovné péče Návrat, Hradec Králové	10
2 Teoretická část	12
2.1 Novodobé dějiny v Rámcově vzdělávacím programu	12
3 Analýza učebnic vlastivědy 5. třídy.....	15
3.1 Vlastivěda pro 5. ročník, Práce	15
3.2 Vlastivěda pro 5. ročník, SPN.....	16
3.3 Vlastivěda 5, Prodos.....	16
3.4 Soubor námětů, úkolů a zajímavostí k vlastivědnému učivu pro 5. ročník	17
3.5 Hravá vlastivěda, Taktik	17
3.6 Vlastivěda 5, Nová škola.....	18
3.7 Obecné shrnutí učebnic vlastivědy pro 5. ročník	18
4 Metodické materiály pro výuku vlastivědy	20
4.1 Digitální učební materiály.....	20
4.2 Pracovní listy.....	20
4.2.1 Význam pracovních listů	21
4.2.2 Funkce pracovních listů	21
4.2.3 Výhody a nevýhody pracovních listů	22
4.2.4 Zásady tvorby pracovních listů.....	22
5 Praktická část	24
5.1 Výukový projekt na téma: Soubor materiálů k výuce moderních novodobých dějin 24	
5.1.1 Klíčové kompetence žáka v realizovaném projektu	26
5.1.2 Vlastní realizace projektu	27
5.1.3 Popis výchovně vzdělávací činnosti I. etapy	28

5.1.4	Popis výchovně vzdělávací činnosti II. etapy	31
5.1.5	Popis výchovně vzdělávací činnosti III. etapy:	36
5.1.6	Popis výchovně vzdělávací činnosti IV. etapy:	40
5.1.7	Popis výchovně vzdělávací činnosti V. etapy:.....	42
5.1.8	Popis výchovně vzdělávací činnosti VI. etapy	47
5.1.9	Popis výchovně vzdělávací činnosti VII. etapy	52
5.1.10	Popis výchovně vzdělávací činnosti VIII. etapy.....	59
6	Zhodnocení projektu	64
	Závěr	67
	Použité zdroje	69
	Seznam obrázků.....	73
	Seznam příloh	74

Úvod

Diplomová práce je zaměřena na problematiku učiva novodobých dějin v České republice, konkrétně sleduji poválečné období v bývalém Československu a události související se vznikem České republiky.

Tématiku novodobých dějin jsem si vybral z toho důvodu, že se domnívám, že moderním událostem po roce 1945 není na školách věnovaná dostatečná pozornost, a to nejen u žáků pátých ročníků. To mohu potvrdit z vlastní praxe, během které zjišťuji, že i žáci na II. stupni základních škol se potýkají s elementárními neznalostmi, které se týkají tématu diplomové práce.

Toto téma, jsem si vybral z důvodu, že mám k historickým událostem naší země velmi blízko, tato problematika mě totiž již dlouhodobě zajímá. V neposlední řadě jsem si období moderních dějin vybral i proto, že se mi v současné době nelíbí náznaky překrucování našich poválečných dějin, které se týká i některých našich současných politiků Parlamentu České republiky. Podle mého názoru se zkoumaná problematika přetřásá celou naši společnost, názory na toto období jsou velmi rozmanité, často protichůdné. Jinak se k tématu staví současná mladá generace, jinak lidé, kteří byli v období totality perzekuováni, a jinak lidé, kteří v období nesvobody požívali různých výhod. Domnívám se, že nové generace učitelů, nezatížené minulostí, by měly dnešním žákům o této době předávat objektivní a ucelené informace.

Cílem diplomové práce je sestavení souboru aktivit, které jsou přínosné pro výuku novodobých dějin v předmětu vlastivěda pro žáky 5. třídy. Prostřednictvím tohoto souboru chci u žáků v hodinách vlastivědy vyvolat větší zájem o problematiku novodobých událostí v době nesvobody v naší zemi. Cílem je použít takové pestré výukové metody, které v dětech vzbudí zájem a zájem dozvědět se o této problematice co nejvíce a které budou děti motivovat k dalšímu poznávání. Součástí cíle diplomové práce je ověření vlastivědných znalostí dětí pátých tříd. To bude probíhat formou pestrých pracovních listů, které se vztahují k novodobým dějinám naší země. Prostřednictvím pracovních listů si děti zábavnou a hravou formou z výuky získané informace ověří a utřídí.

Součástí praktické části této diplomové práce bude celodenní školní výlet do Prahy, jehož cílem bude navštívit a prohlédnout si místa, která se vztahují k novodobým moderním českým dějinám, to jest od roku 1945 do roku 1993. Předtím, než děti exkurzi do Prahy absolvují, budou pomocí různých metod a forem seznámeny s nejdůležitějšími událostmi a postavami našich novodobých dějin. Výstupem z této metodické organizační formy bude reflexe, tedy zpětná vazba formou kvízu, který si děti po absolvování exkurze vyplní. Tímto dojde ke komplexnímu ověření znalostí, které děti během výuky budou vstřebávat.

1 Středisko výchovné péče Návrat, Hradec Králové

Ve středisku pracuji od 1. září 2013 na pozici učitele I. i II. stupně. *„Střediska výchovné péče zajišťují preventivně-výchovnou péči pro děti, žáky a studenty s rizikem vzniku a vývoje poruch chování, přičemž poskytují svou intervenci také rodičům (zákonným zástupcům) nebo škole“* (MŠMT, 2013, online). Toto zařízení patří mezi státní školská poradenská zařízení, která jsou zaměřena na pomoc dětem, jejich rodinám a pedagogickým pracovníkům při zvládnání výchovných problémů.

Jaké jsou obecné důvody přijetí do střediska výchovné péče u žáků I. stupně? Často se jedná o nadměrný neklid při vyučování, potíže s koncentrací na výuku, děti mívají ze školy strach. Převážně na I. stupni se objevují žáci s poruchou pozornosti a hyperaktivitou, ale i s poruchami chování. *„V každém případě je na něm vždycky něco v pohybu, i když se zabývá svou oblíbenou činností. Musí kývat nohama, houpat se na židli, škrabat se na hlavě. Je – li ve škole, stává se pro svého učitele tvrdou zkouškou. Nedá se prostě přehlédnout. Pro neposedu je vyučování trýzeň i výzva zároveň. Protože se snadno vydráždí, je bez ochrany vydán všem rozptýlením a jen těžko zaměřuje pozornost na určitý úkol“* (Prekopová, 2013, s. 13). Pracujeme s dětmi s disharmonickým vývojem osobnosti na bázi ADHD při výrazném podílu výchovné nezpůsobilosti rodičů. Jedná se o děti emočně labilnější, sociálně nezralé, žáky pro které je typická vznětlivost, dožadování se okamžité pozornosti a výrazný psychomotorický neklid. Charakterizuje je tvrdohlavost, neústupnost, obtížné zvládnání kritiky. Tito žáci mnohdy obtížně respektují ženskou autoritu, mají tendenci neustále posouvat hranice. Tyto děti mají problém se sebeprosazováním, často je provází nejistota a nervozita, rovněž mají oslabenou pracovní volní složku. Typická jsou pro ně snížená frustrační tolerance a určitý rys impulzivity. Tito žáci bývají podezíraví, vztahovační, pokud se cítí ohroženi. Mají vypěstované obranné mechanismy, kterými reagují na pro sebe vnímané nebezpečí, v kolektivu bývají často konfliktní pro svoji intoleranci, zde mají často pozici nepřijímaného dítěte. I ze své dlouholeté pedagogické praxe vím, jak důležitá je pro dítě kladná zpětná vazba. *„Kladná zpětná vazba povzbuzuje děti ke správným rozhodnutím. Používejte kladnou zpětnou vazbu k potlačení nesprávného chování. Děti věří tomu, co jim řeknete, a jednají podle toho, co od nich očekáváte.*

Soustředíte-li pozornost na kladné vlastnosti, budete je posilovat. Povzbuzujte a chvalte své dítě, aby rostlo jeho sebevědomí“ (Severe, 2014, s. 43).

2 Teoretická část

Domnívám se, že každý občan naší republiky by měl nejen znát, jaké se u nás nacházejí nádherné kulturní památky, zajímavá turistická místa a různé přírodní úkazy. Děti se na základních školách seznamují s fakty z historických epoch, kdy na našich trůnech panovali knížata, králové, císaři. Považuji za naprosto samozřejmé, že lidé by měli znát historii vlastní země, znát podstatné hrdinské skutky našich předků. Jsem ale přesvědčen, že již na I. stupni by se učitelé neměli vyhýbat tématům, které se týkají moderních novodobých českých dějin. Jedná se o události, na které dodnes ve společnosti panují různé názory, nebojím se říci, že často společnost rozdělují. Děti by si měly udělat úsudek o době totality v naší zemi, poznat tuto dobu z různých úhlů, z mnoha pramenů, zdrojů. Získat takové informace, z kterých by dokázaly odvodit, proč existují základní školy pojmenované po Miladě Horákové, Václavu Havlovi nebo po Janu Palachovi.

2.1 Novodobé dějiny v Rámcově vzdělávacím programu

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (dále jen RVP ZV) je dokument, který vymezuje základní osnovu pro vytváření všech školních vzdělávacích programů, podle kterých jsou žáci základních škol v České republice vzděláváni. Tento dokument klade důraz na propojení klíčových kompetencí žáka, na propojení vzdělávacího obsahu s využitím v praktickém životě (RVP ZV, 2016). S událostmi novodobých českých dějin se děti seznamují hlavně v předmětu vlastivěda, a to v druhém pololetí páté třídy. Tato učební látka patří do vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět. Učivo novodobých českých dějin se vztahuje k třem tematickým okruhům uvedeným v RVP.

- Místo, kde žijeme
- Lidé kolem nás
- Lidé a čas (RVP, 2016).

V okruhu „Místo, kde žijeme“ se objevuje učivo regionů ČR, naší vlasti, cestování po EU. V okruhu „Lidé kolem nás“ se děti seznamují s principy demokracie. Jedná se o velmi citlivou problematiku v našich dějinách, protože základní lidská práva a demokratické hodnoty byly u nás téměř 40 let potlačovány. Součástí tohoto okruhu

je uvedení příkladů totalitních a demokratických stran a jejich vliv na náš historický vývoj po roce 1945. Děti získávají fakta o tragických důsledcích vlády KSČ v Československu, uvědomují si, kam až může vést stav, kdy totalitní režim potlačuje základní lidské svobody. Dnešní mladá generace považuje naprosto samozřejmé, že svoboda projevu, tisku, spolčování, náboženská svoboda a další svobody a práva jsou každodenní samozřejmostí našeho života. Společnost, kdy Komunistická strana Československa měla svoji vedoucí úlohu ve společnosti zapsanou v Ústavě, pamatují prarodiče dnešních žáků a žákyň základních škol. Jejich názory na život v této době období jsou rozmanité, rozporuplné. Část společnosti má na tuto dobu pozitivní pohled, který se opírá o názory, že například: všichni lidé byli zaměstnáni, že stát finančně podporoval bydlení mladých rodin, že byly levné potraviny, že zdravotní a školní péče byla zcela zdarma. Vzhledem k tomu, že sledují dění ve společnosti, vím, že existuje i velká část společnosti, která na dobu totality v naší zemi má vyhraněný, negativní názor. Ten se opírá o fakta, která hovoří o tom, že občané v tehdejší Československu žili v době, pro kterou byla charakteristická cenzura, pronásledování, věznění i popravy kvůli jinému politickému názoru, nemožnost svobodně cestovat, nemožnost soukromě podnikat a další. A právě tematika lidských práv, protiprávního jednání, narušení mezilidských vztahů v době totality je také součástí okruhu „Místo, kde žijeme“. V okruhu „Lidé a čas“ pracují žáci s časovými údaji, uvědomují si poválečné historické události v našich dějinách, navštěvují archívy, musea, knihovny, kde se mohou z různých zdrojů o této problematice více dovědět. Upevňují si i historický význam našich státních svátků, které se k učivu novodobých dějin vztahují (RVP, 2016).

Klíčovými státními svátky, které provázejí hlavní události novodobých dějin, jsou 28. říjen a 17. listopad. K 28. říjnu se vztahují historické události patřící k tématu diplomové práce jako je vznik samostatného československého státu v roce 1918, zastřelení studenta Jana Opletala v roce 1939 a 1988 protivládní demonstrace na Václavském náměstí.

K 17. listopadu náleží uzavření vysokých škol na území Protektorátu Čechy a Morava v roce 1939, vyhlášení Mezinárodního dne studentstva v roce 1941 a krvavé potlačení manifestace studentů na Národní třídě roku 1989.

U obou státních svátků jsem pro přehled záměrně uvedl klíčové události, které se výraznou měrou podílely na pádu komunismu v naší zemi. Propojení událostí, které se týkají uvedených státních svátků, pomáhá dětem situaci, která souvisela s pádem komunismu v bývalém Československu, pochopit.

Dle RVP ZV se předpokládá, že konci prvního stupně základní školy žák:

- rozpozná jednání, která porušují základní lidská práva a demokratické postupy,
- že se bude v základních bodech orientovat v poválečném vývoji naší země po roce 1945,
- je schopen si uvědomit následky, které přináší totalita a pozitiva, která jsou součástí demokracie,
- zná historické důvody pro zařazení státních svátků, které se týkají novodobých českých dějin, zná konkrétní data významných státních svátků,
- umí pracovat s kalendářem, rozeznává státní symboly a zná jejich význam,
- je seznámen s historickým přínosem osoby prvního českého prezidenta, Václava Havla,
- má povědomí o mezinárodních organizacích (OSN, EU, NATO), jichž jsme součástí (RVP, 2016).

3 Analýza učebnic vlastivědy 5. třídy

Povědomí o našich událostech po roce 1945 získávají děti z učebnic různých nakladatelství. Pro potřebu diplomové práce jsem zvolil učebnice vlastivědy pro 5. ročník, které na školách patří k nejfrekventovanějším. Jde o „Vlastivědu pro 5. ročník“, nakladatelství Práce, „Vlastivěda pro 5. Ročník“, nakladatelství SPN, „Vlastivěda 5“, nakladatelství Prodos, „Soubor námětů, úkolů a zajímavostí k vlastivědnému učivu pro 5. ročník“, „Vlastivěda 5“, nakladatelství Nová škola, „Hravá vlastivěda“, nakladatelství Taktik.

3.1 Vlastivěda pro 5. ročník, Práce

V rámci učebnice „Vlastivědy pro 5. ročník“ (Práce, 1995) se děti seznamují se situací, která v našem státě nastala po ukončení druhé světové války, získávají informace o nesvobodě, která je pro vládu totality typická. Novodobé dějiny jsou v učebnici Vlastivědy nakladatelství Práce z roku 1995 rozvrženy ve třech kapitolách. Na můj vkus je v jednotlivých kapitolách přespříliš textu vztahujících se k poválečným našim dějinám, myslím si, že čtenář by uvítal větší stručnost. Ilustrace v kapitolách mi připadají příliš dětinské, komentář k nim ale hodnotím poměrně vysoko. První kapitola se nazývá „Od osvobození k nové totalitě“. V záplavě textu je dobře popsána lstivá taktika KSČ, která byla namířena proti majetným, schopným, inteligentním občanům naší republiky. Druhá kapitola se jmenuje „Život za komunistické totality“. Oceňuji, že je zde pravdivě popsána tragédie Milady Horákové, na druhé straně k událostem roku 1968 se vztahuje příliš informací, které jsou dle mého pro žáka páté třídy zbytečné. Určitě je prospěšné, že je zde zmíněn čin Jana Palacha a osoba Václava Havla, bývalého politického vězně, budoucího našeho prezidenta. Třetí kapitola se nazývá „Od sametové revoluce k sametovému rozchodu“. Je shrnuta na dvou stranách, součástí kapitoly je originálně pojatá ilustrace z Václavského náměstí, kde demonstranti u sochy svatého Václava drží hesla jako: „Svobodné volby“, „Jsme s vámi“, „Konec vlády jedné strany“. Je zde vhodnou formou vyloženo, jak se komunistické režimy se hroutily i v našich „bratrských“ spojeneckých zemích. Události ze 17. listopadu jsou připomenuty historickou postavou Jana Opletala. Ze své zkušenosti vím, že děti mají problém dát si do kontextu události z protektorátních dějin našeho státu (smrt Jana Opletala a jeho odkaz), smrt Jana Palacha jako vzdor proti

okupaci a brutální potlačení demonstrace studentů na Národní třídě 17. 11. 1989. Druhou ilustrací je vtipný obrázek rozpůlené mapy Československa. Obrázek symbolizuje budoucí území České republiky a území Slovenské republiky. Citoval bych zde závěr kapitoly: „*To ovšem neznámá, že v naší republice je všechno v pořádku. Ještě dlouho budeme překonávat neblahé dědictví minulosti. Patří k němu historická zaostalost, zničené životní prostředí, ale i další po léta pěstované nešvary, jako je závist, nepoctivost (dlouho se za vlády KSČ říkalo: „Kdo nekrade, šidí rodinu!“), ale i nedbalá (neprofesionální práce, mnoho zbytečných a často neochotných úředníků a další a další věci*“ (Augusta, Honzák, 1995, s. 33).

3.2 Vlastivěda pro 5. ročník, SPN

Zajímavou formou nabízí dětem informace učebnice „Vlastivěda pro 5. ročník“ (SPN, 2002) Autoři této učebnice se věnují novodobým událostem ve dvou kapitolách. Obsah každé kapitoly se nachází na jedné dvoustraně, která vytváří jeden celek. Za textem se nachází resumé nejdůležitějších informací pod názvem „Zapamatujme si“. Text je doplněn nákresy a fotografiemi, na jeho konci jsou k dispozici úkoly k řešení. První kapitolou je kapitola „Období vlády jedné strany“. Děti jistě zaujmou barevné ilustrace komunistických symbolů a portrétů představitelů komunistické moci, vlnu otázek určitě vyvolá fotografie hořícího sovětského tanku z roku 1968, zpracování textu vnímám jako přehledné. Druhá kapitola se nazývá „Obnovení demokracie v Československu“. Zaměřuje se hlavně na listopadové události roku 1989. Velmi sugestivně působí černobílá fotografie z demonstrace na Národní třídě. V závěru kapitoly se autor stručně zmiňuje o rozdělení Československa, za zmínku stojí barevný portrét Václava Havla.

3.3 Vlastivěda 5, Prodos

Prostřednictvím učebnice „Vlastivědy 5“ (Prodos, 2003) se děti seznamují s představiteli komunistické diktatury v tehdejší Československu, žáci vstřebávají fakta, která se vztahují k roku 1968, k následné normalizaci a k čekání na demokracii. Tato učebnice se novodobým dějinám našeho státu věnuje ve velmi rozsáhlé kapitole „Poválečný vývoj“. Tomuto celku věnuje autor učebnice čtyři stránky textu. Text je doplněn dobovými fotografiemi poválečných prezidentů Československa, dále velkou fotografií z okupace 21. 8. 1968 a působivou černobílou fotografií ze zaplněného Václavského náměstí z listopadu 1989. Podle mého názoru je text určený dětem příliš

složité, určitým způsobem zachází moc dopodrobna, myslím si, že je vhodný spíše pro frontální výuku. Za zmínku stojí absence shrnutí či otázek a úkolů k danému tématu. Naopak jednostránková kapitola „Samostatná česká republika“ je zpracována přehledně, jsou zde zdůrazněna důležitá data, která jsou spojena s naším vstupem do mezinárodních organizací.

Třetí kapitola se nazývá „Od sametové revoluce k sametovému rozchodu“. Je shrnuta na dvou stranách, součástí kapitoly je originálně pojatá ilustrace z Václavského náměstí, kde demonstranti u sochy svatého Václava drží hesla jako: „Svobodné volby“, „Jsme s vámi“, „Konec vlády jedné strany“. Události ze 17. listopadu jsou připomenuty historickou postavou Jana Opletala. Ze své zkušenosti vím, že děti mají problém dát si do kontextu události z protektorátních dějin našeho státu (smrt Jana Opletala a jeho odkaz), smrt Jana Palacha jako vzdor proti okupaci a brutální potlačení demonstrace studentů na Národní třídě 17. 11. 1989.

3.4 Soubor námětů, úkolů a zajímavostí k vlastivědnému učivu pro 5. ročník

Vhodným materiálem pro výuku a reflexi novodobých dějin je „Soubor námětů, úkolů a zajímavostí k vlastivědnému učivu pro 5. ročník“. Náměty z této publikace používám velice často jak v hodinách vlastivědy, tak v hodinách občanské nauky ve vyšších ročnících. Tuto publikaci tvoří materiál pěti větších tematických celků, k tématu diplomové práce se vztahuje celek: „Kapitoly z novodobých dějin“. Jedná se o výtečně vytvořené pracovní listy formou nedokončených vět, kvízů, literárních ukázek, čtyřsměrek, text je přehledně zpracován v tabulkách. K výuce novodobých dějin používám tři kapitoly: „Druhá světová válka“, „Poválečné Československo a období totality“ a „Sametová revoluce, obnovení demokracie.“ Každá kapitola je zároveň pracovním listem, který je velmi atraktivně koncipován, z praxe vím, že pro práci s těmito pracovními listy byly děti velmi motivované.

3.5 Hravá vlastivěda, Taktik

K ověření znalostí, které se týkají novodobých českých dějin, slouží dětem kvalitně zpracovaný „Pracovní sešit pro 5. ročník“ (Taktik, 2014). Pracovní sešit je rozdělen na 15 kapitol, ty jsou obsaženy v 32 stranách. Novodobým dějinám se věnuje kapitola „Válečná a poválečná léta“ a kapitola „Od totalitní moci k demokracii“. Tento

metodicky materiál je výtečně zpracován, na první pohled upoutá barevnost sešitu a celkový kvalitní design. Žáci jistě ocení netradiční typy úloh, kterými jsou různé křížovky, doplňovačky, sestavování tajenek, výběr ze tří možností a jiné. To vše orámované vhodnými autentickými fotografiemi, citáty, ilustracemi.

3.6 Vlastivěda 5, Nová škola

Z mé aktuální zkušenosti učitele vlastivědy na prvním stupni je v poslední době nejvíce preferována učebnice z nakladatelství Nová škola. Moderní učebnice je koncipována tak, že se v jednotlivých kapitolách mohou žáci dozvědět různé zajímavosti z dané doby. Nachází se zde úkoly pro skupinovou práci, pracuje se zde s mezipředmětovými vztahy. Na třech stranách učebnice se děti srozumitelnou formou dozvídají informace, na základě kterých chápou poválečnou situaci v naší zemi, která vyústila v převzetí moci komunisty. Myslím si, že žáci pátých tříd pro vysvětlení politických událostí potřebují stručný, jasný přehledný komentář a to tato učebnice přináší. Líbí se mi, že žáci mohou zhlédnout dobové barevné fotografie z doby Pražského jara (Alexandr Dubček, foto zapáleného okupačního tanku), Okupace Československa a Sametové revoluce. Oceňuji, že v kapitole „Okupace Československa“ autor učebnice nezapomněl na Jana Palacha, na tento symbol odporu proti okupaci. Za rovněž přehledný považuji text věnovaný období Sametové revoluce. Rodiče dnešních žáků pátých tříd byli v roce 1989 většinou nezletilí, přesto děti určité povědomí o této době mají, a to právě díky svým rodičům. Závěrečná kapitola je věnována změnám, které se po roce 1989 v naší zemi udály. Je zde zdůrazněná proevropská orientace a s tím i naše členství v důležitých mezinárodních organizacích, jako je EU, NATO. Za touto kapitolou jsou kontrolní otázky z učiva 5. ročníku, které se vztahují k období od Jana Ámose Komenského až po novodobé dějiny našeho státu, což považuji za poněkud nešťastně vytvořené. To samé mohu říci o závěrečném testu, který dle mého názoru zabírá otázky k příliš rozsáhlému historickému období.

3.7 Obecné shrnutí učebnic vlastivědy pro 5. ročník

Události novodobých moderních dějin jsou ve všech učebnicích zaznamenány na konci tematického plánu učebnic. V těchto učebnicích se děti seznamují s událostmi, které se v našem státě prolínají obdobím po II. světové válce a které je završeno rozdělením Československa v roce 1993. V průběhu dvou až tří vyučovacích hodin získávají žáci

pátých tříd od svých učitelů fakta, která se vztahují k nastolení komunistické diktatury v únoru 1948, k období tzv. „Pražského jara“ v roce 1968, k následné okupaci naší země vojsky Varšavské smlouvy. Následují informace, které dětem přibližují dvacetiletou éru nesvobody, období tzv. „normalizace“. Ve finální fázi se děti dozvídají události z tzv. Sametové revoluce, která vedla k obnovení svobodného Československa a k následnému vzniku České republiky. Podle mého názoru je v některých učebnicích text, který se týká moderních novodobých dějin, pro děti k pochopení příliš náročný. Převážně v starších nakladatelstvích se objevuje značné množství textu, zbytečně podrobné zobrazování politických událostí, mnoho cizích termínů, nic neříkající nudné pasáže bez možností výběru. Navíc oproti moderním učebnicím zde žáci nemají prostor k vlastní aktivitě, chybějí zde aktivity jako osmisměrky, křížovky, nedokončené věty, vyhledávání z více možností, doplňovačky apod. Toto právě nabízejí moderní učebnice a pracovní sešity z nakladatelství Nová škola a Taktik, ověřování znalostí zábavnou formou jistě žáci ocení.

4 Metodické materiály pro výuku vlastivědy

Jako učitel vlastivědy na základní škole k výuce nejčastěji využívám různé motivační křížovky, pracovní listy, které jsou součástí pracovních sešitů, nebo si je sám vyrábím. Dále využívám vlastivědné mapy, časové přímky, v době moderních technologií využívám i digitální učební materiály. Využívám i dobové předměty, různé tiskoviny, knihy.

4.1 Digitální učební materiály

Mnoho učitelů a žáků pro komunikaci a práci s informacemi používá při výuce nejrůznější informační technologie, především počítače, interaktivní tabule, notebooky. Prostřednictvím této techniky je při výuce možné použít tzv. digitální učební materiály. Ty tvoří různé pracovní listy, zajímavé prezentace, testy, křížovky a další netradiční zpracování učiva. V předmětu vlastivěda je možné využít zajímavý metodický materiál, jehož hlavní součástí jsou prezentace, velmi kvalitně zpracované. Použití těchto prezentací ve výuce vede k tomu, že výuka moderních českých dějin může být zajímavější, přístupnější. Většina digitálních učebních materiálů se prolíná se vzdělávacím obsahem Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. „*Oblast informačních a komunikačních technologií se velmi dynamicky vyvíjí, nikde jinde nelze nalézt takovou četnost inovací, jako právě v ICT. Proto bylo v průběhu let nutné posuzovat specifikum multiplatformity s trochou tolerance. V současné době lze nalézt několik výjimek z tohoto pravidla. Pokud by k nim nebylo přistoupeno, bylo by úložiště ochuzeno o mnohé zajímavé formáty materiálů. Ve snaze zjednodušit přístup uživatelů k dokumentům je možné využít stránku s odkazy na Software ke stažení. Všechny zde uvedené aplikace jsou bezplatné. To je opět vlastnost, kterou se DUMy na RVP.CZ liší od jiných českých úložišť*“ (Neumajer, 2012).

4.2 Pracovní listy

Pracovní listy jsou dnes nedílnou součástí výuky mnoha předmětů, mezi které patří i vlastivěda. „*Pracovní list lze popsat jako předtištěný list papíru, který pomáhá lépe učební látku organizovat a vede tak ke snadnějšímu pochopení a též slouží k procvičení učiva*“ (Maněnová, 2014, s. 8).

Při práci s pracovními listy žáci jistě uvítají, že je nečeká odborná část s podrobným textem, ale že mají k dispozici zajímavé, působivé a zábavné úlohy, které rozvíjejí jejich kreativitu, nápaditost, samostatnost, zvědavost. (Maněnová, 2014).

4.2.1 Význam pracovních listů

- „aktivizuje žáky – svým obsahem a formou, střídáním typů úloh, možnost výběru,
- vede k samostatnosti – rozvíjí schopnost vyhledávat a zpracovávat informace, využívat příručky a encyklopedie, ověřovat si vlastní závěry,
- podporuje individualizaci – umožňuje aktuálně reagovat na potřeby skupiny, přizpůsobit se požadavkům žáků, žáci mohou pracovat svým tempem,
- navazuje na učivo prezentované v učebnici, vhodně jej procvičuje a upevňuje, někdy i doplňuje,
- slouží k obohacení vědomostí – může obsahovat to, co učebnice postrádá, ukáže jiný pohled na učivo, využívá formu, která žákům vyhovuje,
- slouží jako zpětná vazba pro učitele, neboť ukazuje do jisté míry znalosti žáků
- slouží k fixaci a procvičování učiva,
- slouží k obohacení vědomostí – může obsahovat to, co učebnice postrádá, ukáže jiný pohled na učivo, využívá formu, která žákům vyhovuje,
- slouží jako vazba na učitele, neboť ukazuje do jisté míry znalosti žáků
- slouží k fixaci a procvičování učiva,
- poskytuje možnost úpravy pro žáky se specifickými poruchami učení – změna velikosti písma nebo linek, nahrazení písma obrázky, zvýraznění slov, zjednodušení nebo zkrácení úkolů,
- rozvíjí tvořivost učitele, vede ho k přemýšlení nad formou a obsahem učiva“ (Dopitová 2010 in Maněnová, 2014, str. 9).

4.2.2 Funkce pracovních listů

Pracovní listy, které učitel při výuce používá, mohou naplňovat mnoho funkcí. Prostřednictvím nich si žáci lépe zapamatovávají učivo, pestrým obsahem a formou aktivují žáky k lepším výkonům. Vhodně upravený pracovní list podporuje individuální tempo žáků, může posloužit jako zpětná vazba pro učitele, který si ověřuje znalosti žáků. Osvědčuje se jako vhodný didaktický materiál pro žáky se specifickými poruchami učení, zde je zapotřebí, aby tito žáci měli k dispozici např. různé obrázky,

fotografie, zvětšené písmo. Pracovní listy žáka inspirují k samostatné činnosti, při které mohou použít další zdroje informací – například encyklopedie, učebnice, internet (Tymráková, Jedličková, Hradilová 2005 in Maněnová, 2014).

4.2.3 Výhody a nevýhody pracovních listů

Mezi nesporné výhody pracovních listů patří jejich přehlednost a poutavost. Používání vhodných pracovních listů se doporučuje žákům, kteří často ve výuce potřebují individuální přístup, často se jedná o žáky s poruchami pozornosti nebo poruchami učení. Jedná se o originální didaktický učební prostředek, který je pro žáky atraktivní tím, že obsahuje různé texty, obrázky, fotografie, tabulky. K tomuto učebnímu materiálu se dá průběžně navracet, lze jej archivovat (pořadače, desky), může tvořit pracovní sešit. Pracovním listům se někdy vytýká, že vazba mezi učitelem a žákem je do určité míry ochuzena, že často slouží pouze pro samostatnou činnost žáků. Uvádí se, že se v nich nacházejí nudná a nezábavná cvičení a že zadané úkoly minimálně podněcují myšlení žáků. Kritici používání pracovních listů namítají, že se v hodinách používají příliš často a že není optimální jejich struktura (Příprava pracovních listů, 2012 in Maněnova 2014).

Součástí projektové výuky může být další vyučovací forma, kterou je exkurze. „Exkurze je vycházka spojená s poznáním činností člověka. *Může to být návštěva některých zařízení, např. Muzea, divadla, ateliéru, keramické dílny, apod., návštěva významné kulturní památky (kostela, zámku, kaple, atd.)*“ (Vavrdová, 1998, s. 12). „*Při vycházce je důležitá účinná motivace, která v dětech vzbudí zvědavost a snahu poznat něco nového. Proto je nutné žáky seznámit s cílem vycházky, aby věděli, co budou pozorovat, jaké činnosti budou provádět v průběhu vycházky atd.*“ (Vavrdová, 1998, s. 13). *Specifickou vyučovací formou je školní výlet, který je převážně na konci školního roku na většině škol často realizován. „Školní výlet má přispívat k poznávání vlasti a navazovat na vyučování ve škole. Podmínkou je dobrá volba obsahu a vynalézavé vedení. Žáci tím získají zážitky, které jim utkví v paměti a mají vliv na jejich postoje i chování*“ (Vavrdová, 1998, s. 15).

4.2.4 Zásady tvorby pracovních listů

K tomu, aby pracovní listy stimulovaly a motivovaly žáka, měly by obsahovat správně umístěné obrázky, fotografie, které děti patřičně zaujmou, v žácích by měly probudit

chuť vypracovat a řešit zadané úkoly, žáci potřebují zábavný, jednoduchý, uspořádaný a přehledný text, v kterém nemá problém se orientovat. Pracovní listy si každý učitel může sestavit sám, podle aktuální zakázky s ohledem na individuální možnosti žáků ve třídě. Petty při tvorbě pracovních listů doporučuje tyto zásady:

- cvičení zadávat dle obtížnosti,
- postup od jednoduchých otázek k náročnějším,
- diferenciaci otázek na části,
- zakomponovat i otevřené otázky,
- respektovat dosavadní zkušenosti žáků,
- dbát na pestré a rozmanité zpracování úloh,
- zvážit eventuální splnění výukových cíl (Petty 1996 in Maněnová, 2014).

Při přípravě tvorby pracovního listu je vhodné sestavit si osnovu, mezi body by nemělo chybět téma, cíl, forma. Pracovní list by měl být atraktivní, měl by žáky motivovat, u žáků mladšího školního věku by se měly volit spíše kratší úlohy. (Kalhous, Obst, 2002)

5 Praktická část

V empirické části diplomové práce jsem se zaměřil na popis projektu, jenž byl zaměřen na vytvoření základního povědomí, které se týká moderních novodobých dějin našeho státu. „*Pojem projektování se objevuje ve více oborech lidské činnosti. Ve školství se jedná o dodržování konkrétního postupu a způsobu uskutečňování projektových záměrů v určité oblasti. K projektování dochází vždy při tvorbě projektu a jedná se o plánování, promýšlení, vytváření, vyhodnocování činností na základě praktického řešení a realizace problému, idey, myšlenky, společného tématu*“ (Křováčková, Skutil, 2014, s. 88). Praktická část se věnuje pestrému souboru materiálů, které jsem při projektu použil, součástí projektu bylo i to, aby si žáci 5. tříd uvědomili zásadní rozdíly v životě lidí v demokratické a v totalitní společnosti. Touto částí diplomové práce jsem u žáků sledoval rozšíření všeobecného přehledu, který se daného období týká, zároveň bych si přál, aby si žáci z projektu odnesli morální poselství, kdy si uvědomí, jaké bezpráví bylo v období po druhé světové válce na mnoha lidech v našich zemích páčáno. Cílem praktické části bylo realizovat projekt zaměřený na problematiku novodobých dějin našeho státu u dětí 5. tříd základní školy ze Střediska výchovné péče v Hradci Králové. Cílem bylo předání základních informací žákům, a to prostřednictvím pestrých vyučovacích metod, různých zdrojů a zajímavého materiálu, který se k danému období vztahuje. Součástí projektu bylo i dotazníkové šetření, kdy jsem si mohl ověřit stav znalostí u žáků před projektem. Dotazníkové šetření proběhlo v září 2016.

5.1 Výukový projekt na téma: Soubor materiálů k výuce moderních novodobých dějin

Projekt je zaměřen především na žáky 5. ročníků, kteří pomocí rozličných výukových metod a různých aktivit získají ucelené informace a určitý přehled o období naší nedávné historie. Má dětem nabídnout možnost uceleného náhledu na problematiku novodobých dějin a vybavit je znalostmi a povědomím, díky kterému si samy udělají názor na specifikum daného politického období.

Projekt je určen pro žáky 5. třídy základní školy a rozpracován je do deseti vyučovacích hodin předmětu Vlastivěda, samostatnou část tvoří čas, který byl věnovaný exkurzi do Prahy. Při výuce byly kombinovány klasické, aktivizující i komplexní metody.

- **Cíle projektu:**
- **Učitel během projektu:**
 - vede žáky k pochopení zásadních rozdílů mezi demokratickou a totalitní společností,
 - vede žáky k úctě k lidem, kteří se postavili lidskému bezpráví,
 - seznámí žáky s hlavními událostmi novodobých dějin,
 - přibližuje dobu totality pomocí dobových předmětů, fotografií, dokumentů,
 - vede žáky k otevřené komunikaci, spolupráci, ke kooperaci,
 - podporuje žáky v obhajobě vlastního názoru, vede žáky k uvědomění si významu lidské svobody a lidských práv,
 - podporuje žáky v empatickém jednání.
- **Žák po absolvování projektu:**
 - umí určit, co je podstatou totalitní společnosti, ví, jaké jsou principy demokracie,
 - orientuje se v základních historických bodech moderních novodobých dějin,
 - provede reflexi filmového nebo čteného dokumentu, přiměřeně reaguje na bezpráví, kterého je v dokumentech svědkem,
 - zná důležitá data a osoby, které hrály důležitou roli v naší moderní novodobé historii,
 - při společné diskusi aktivně komunikuje s ostatními, obhajuje svoje názory,
 - spolupracuje v kolektivu, přispívá do diskuse a pomáhá ostatním při práci.

Název projektu:	Soubor materiálů pro výuku novodobých moderních dějin
Časové rozvržení:	4 týdny – 20 vyučovacích hodin (součástí je i čas věnovaný besedě s politickým vězněm i čas věnovaný exkurzi do Prahy)
Ročník:	5

Mezipředmětová vazba:	vlastivěda, český jazyk, informatika, výtvarná výchova
Vzdělávací oblast RVP ZV:	Člověk a jeho svět
Tematické okruhy:	Místo, kde žijeme, Lidé kolem nás, Lidé a čas

- **Očekávané výstupy:**
- **Vědomosti:**
 - žák se orientuje na časové přímce 20. století našich dějin,
 - žák se orientuje v pojmech demokracie, totalita,
 - žák získává povědomí o období vlády KSČ, orientuje se v hlavních historických událostech a zná historické postavy této doby,
 - žák se seznamuje s filmovými dokumenty, dobovými materiály, které učivo vlastivědy přibližují,
 - žák si nabyté vědomosti ověřuje v pracovních listech, které mu jsou při probírání novodobých moderních dějin předloženy,
 - vědomosti žáka jsou doplněny o přímou zkušenost s osobou, která za své politické názory byla odsouzena k trestu odnětí svobody,
 - žák si upevňuje získané informace a zkušenosti s probíraným učivem exkurzí do Prahy, kde navštíví památná místa, která souvisí s moderními novodobými dějinami.

5.1.1 Klíčové kompetence žáka v realizovaném projektu

Projekt je zaměřený na rozvoj a upevnění klíčových kompetencí žáka:

- **K řešení problémů**
 - žák z různých zdrojů vyhledává informace k řešení problémů,
 - žák při řešení pracovního listu využívá vědomosti a zkušenosti, které v projektu nabyt,
 - žák využije získané vědomosti při realizaci koláže Stop totalitě,

- žák nemá během výkladu problém v orientaci v textu, na konkrétní událost má svůj názor.
- **Komunikativní**
 - žák je schopen při skupinové práci spolupracovat s ostatními, dokáže respektovat i názory druhých,
 - žák dokáže formulovat své myšlenky, názory, během besedy s politickým vězněm se zapojuje do diskuse.
- **Sociální a personální**
 - žák přispívá k vytvoření příjemné atmosféry ve skupině, žák se nebrání spolupráci s druhými,
 - žák se aktivně zapojuje do diskuse nad probíranými tématy, dokáže svým názorem okomentovat ukázky z filmových dokumentů.
- **Občanské**
 - žák si uvědomuje amorální podstatu totalitního státu, na základě informací a zkušeností z projektu odmítá projevy chování, které mají blízko k agresii, hrubému zacházení, k psychickému nátlaku, zastrasování, vydírání, ponižování, udavačství,
 - žák si udělá vlastní názor na projevy osobní statečnosti lidí, kteří se postavili proti totalitnímu režimu.
- **Pracovní**
 - žák je při vypracovávání pracovního listu schopen využít informace, které v projektu získal.

5.1.2 Vlastní realizace projektu

Projekt jsem realizoval na půdě Střediska výchovné péče v Hradci Králové, jedna z etap proběhla v Praze, kam jsem si s dětmi naplánoval exkurzi. S moderními novodobými dějinami jsem děti seznamoval v hodinách vlastivědy, českého jazyka, výtvarné výchovy, praktických činností i v situacích, kdy děti měly podle rozvrhu volno. Projekt jsem si rozdělil na osm výchovně vzdělávacích etap. Projektu se zúčastnilo celkem šest žáků pátých tříd, z toho tři dívky a tři chlapci. Tři žáci navštěvovali základní školu již šestým rokem, ale chodili do páté třídy. Šlo o žáky, kteří často ve svých kmenových

školách měli problém s respektováním autority učitele, mnozí z nich se ve středisku výchovné péče také učili komunikovat se svými rodiči.

5.1.3 Popis výchovně vzdělávací činnosti I. etapy

Pořadí etapy:	1.
Téma etapy:	Moderní novodobé dějiny – 1946 - 1955
Datum etapy:	29. září 2016
Časový rozsah etapy:	2 x 45 minut
Počet dětí v projektu:	6

- **Cíle I. etapy:**

- zjistit aktuální informovanost žáků 5. ročníku o problematice moderních novodobých dějin,
- motivovat žáky k aktivnímu přístupu na projektu,
- vést žáky k projevení samostatných názorů. Žák dovede po zhlédnutí ukázky z filmového dokumentu vyjmenovat totalitní symboly, poznat diktátory totalitní éry, žák dokáže o svých pocitech a názorech diskutovat se spolužáky, umí přijmout názor druhých, dokáže k problematice zaujmout vlastní názor.

- **Použité metody a organizační formy práce:**

- motivace – ukázka ze seriálu Dějiny udatného českého národa
- individuální práce
- názorně demonstrační metoda
- frontální výuka
- individuální práce
- shrnutí, závěr hodiny

- Pomůcky: dotazník (příloha A), sešity, PC s internetem

Úvod a motivace (10 min)

V úvodu projektu je dětem položena otázka. Z čeho mají lidé na světě nejvíce obavy, co je pro ně nepříjemné, z čeho podle vás mají nejvíce strach? Odpovědi žáků zaznamenávám na tabuli, některé postřehy dětí se opakují. Kolektiv dětí dochází k tomu, že lidé například mají obavy: z války, z vážné nemoci, z nezaměstnanosti, z chudoby, z ubližování, z agresivity, z ponižování, z týrání, z vězení, z úmrtí někoho blízkého a dalších faktorů. Děti ve svých odpovědích nevědomky popsaly znaky doby, které je podstatná část projektu věnována, a to období vlády KSČ. Dětem vysvětluji důvody absolvování projektu, který se bude týkat moderních novodobých dějin. Následně děti sledují epizodu z „Dějiny udatného českého národa“, jde o 104. díl s názvem „50. léta I“. Tento díl se týká uchopení moci a nastolení komunistické diktatury v Československu. Dotyčný seriál považuji za velmi vhodný zdroj pro výuku našich dějin v hodinách dějepisu a vlastivědy. Podle mého názoru kreslená forma zaujme děti jak na prvním, tak i na druhém stupni. Jednotlivé díly jsou namluveny hercem Jiřím Lábusem, autorkou knižní podoby je Lucie Seifertová.

Individuální práce (15 min)

Učitel žákům rozdá dotazníky (příloha A), děti odpovídají na uzavřené otázky, kdy mají zaškrtnout z uvedené nabídky správnou odpověď. Otázky se týkají zásadních historických moderních událostí novodobých dějin našeho státu. V první fázi této činnosti jsou dětem vysvětleny případné nejasnosti, následuje samostatná realizace této činnosti.

Názorně demonstrační metoda (10 minut)

Děti navazují na sledování 104. dílu ze seriálu „Dějiny udatného českého národa“. Nejdříve je jim promítnut díl s názvem „50. léta II“, následuje díl s názvem „Ostrůvky normálnosti v 50. letech“.

Frontální výuka (30 minut)

Učitel má na tabuli napsané pojmy, které děti ve všech třech dílech zaslechly. Děti dostávají v tištěné formě přehled hlavních událostí (B), které se týkají období po druhé

světové válce až po rok 1955. Učitel dětem vysvětluje pojmy: socialismus, znárodnění, akční výbory, Vítězný únor, Gottwald, soudruzi, kolektivizace, jednotná zemědělská družstva, studená válka, těžký průmysl, pětiletky, propaganda, Rudé právo, železná opona, májový průvod, Stalin, Zápotocký, zahraniční rozhlas, Milada Horáková. K výkladu učitel ukazuje dobové materiály: výtisk z Rudého práva z roku 1952, fotografie s komunistickými symboly, obrázky z učebnic vlastivědy.

Skupinová práce (15 minut)

V této části hodiny děti vyplnily pracovní list, který se týkal moderních novodobých dějin, konkrétně hlavních událostí po II. světové válce, až do roku 1955. Šlo o nedokončené věty, kdy děti měly za úkol do předepsaného textu doplnit správné pojmy. Usoudil jsem, že pro jednotlivce je tento úkol složitý, proto jsem rozhodl, že děti na vyhledávání správných pojmů budou spolupracovat ve dvojicích.

Pracovní list k tématu Nastolení totality v Československu

„V roce 1946 proběhly v zemi volby. Vyhráli jePo válce se Evropa začala rozdělovat na Západ a Československo už v té době patřilo spíše na Mělo smlouvu o vzájemné pomoci se Tomuto rozdělení se říkalo rozdělení železnou a období, které následovalo, je známé jako válka. Komunisté měli ve vládě obsazena významná ministerstva, to se ale nelíbilo ostatním politickým Na protest proti silicím tlaku komunistů odešli v únoru 1948 z vlády. Prezident Edvard jejich odstoupení a sestavil vládu podle návrhu komunisty Klementa Gottwalda. Edvard Beneš se vzdal prezidentské funkce a brzy nato zemřel se stal Klement Gottwald. Uchopení moci Klementem Gottwaldem bylo pro naši zemi velice nešťastné a brzy se změnilo v otevřený Komunisté odhalovali své skutečné i vymyšlené odpůrce a v soudních procesech je odsuzovali k smrti nebo na dlouhá léta do vězení. Nejznámější proces s odpůrci komunismu je proces s Miladou Za svůj postoj ke komunismu byla popravena. Nejhorší období poznamenané smrtí a strachem skončilo Klementa Gottwalda. Zemřel v březnu 1953, pouhých devět

dni po smrti svého učitele, sovětského tyrana Po Gottwaldově smrti se stal prezidentem Antonín V době, kdy byl prezidentem, proběhla v zemi měnová Ta postihla nejvíc lidí, kteří v té době měli..... “ (Schwarzová, 2013, str. 106, 107, 108, 109).

Doplň z nabídky do textu správná slova:

peníze, komunisté, teror, Zápotocký, oponou, reforma, Východ, Prezidentem, stranám, Horákovou, Východ, Klement Gottwald, smrtí, Sovětským svazem, přijal, odmítavý, trestu, studená, Beneš, Stalina

Shrnutí, závěr bloku (10 minut)

Společně se zkontroluje správnost odpovědí pracovního listu, jsou zopakovány nově nabyté vědomosti. Ze zpětné vazby vyplynulo, že text, který se týká tématu Nastolení totality v Československu, je pro děti složitý, příliš abstraktní. Při zpětné kontrole nedokončených vět jsem povolil jako zřakovou oporu mít před sebou přehled událostí, s kterým už děti v úvodu etapy pracovaly. Následně děti sdělují své pocity a dojmy z úvodní části projektu.

5.1.4 Popis výchovně vzdělávací činnosti II. etapy

Pořadí etapy:	2.
Téma etapy:	Moderní novodobé dějiny – 50. léta
Datum etapy:	3. října 2016
Časový rozsah etapy:	2 x 45 minut
Počet dětí v projektu:	6

• **Cíle II. etapy:**

- žák si rozšiřuje obzor, jenž se týká událostí, které našim lidem přinesly na 41 let nesvobodu,
- žáci se prostřednictvím dokumentů seznamují s osudy osob, lidí, kteří byli komunisty pronásledováni – letci ve službách RAF, politici, studenti,

- žáci se seznamují s politickým procesem Stříteský a spol..
- **Použité metody a organizační formy práce:**
 - motivace, názorně demonstrační metoda
 - diskuse
 - společná práce
 - frontální výuka
 - individuální práce
 - shrnutí, závěr hodiny
- Pomůcky: PC s internetem, pracovní list – křížovka, výtisk Rudého práva, dobové fotografie Václava Havla, program k rekonstrukci politického procesu – Mene Tekel (příloha C2), pracovní list – Miroslav Matějka, text z knihy Dějiny udatného národa českého a pár bezvýznamných světových událostí
- **Popis výchovně vzdělávací činnosti II. etapy**

Úvod a rekapitulace (10 minut)

Na začátku druhé etapy učitel připomene výročí, které se vztahuje k 5. říjnu 2016. Jde o událost, která souvisí s osobou prvního českého prezidenta, Václava Havla. Tento den by se Václav Havel dožil 80 let. Děti si mohou prohlédnout dobový tisk z prosince roku 2011, kdy Václav Havel zemřel. Žáci se vyjadřují k jednotlivým fotografiím, pozornost budí i Havlovy fotografie ze soukromého života. John Lichfield v článku o Václavu Havlovi v deníku Independent hovoří o tom, jakou výraznou odezvu zanechal Václav Havel v srdcích českých lidí. Autor si u Pražanů všímá spontaneitu posledního rozloučení s panem prezidentem, vyzdvihuje význam osoby, která se stala prvním postkomunistickým prezidentem, jenž přinesl demokracii a svobodu (Lichfield, 2011). Následuje vyhodnocení otázek ze vstupního testu, který byl na počátku projektu dětem předložen. Úspěšnost odpovědí většiny účastníků projektu se pohybovala kolem 40 %, jména jako Alexandr Dubček, Milada Horáková, Klement Gottwald či Jan Palach byla pro žáky doposavad neznámá. Každý žák od učitele chytá antistresový míček, s tím souvisí i otázka z dotazníku, na kterou dotyčný má odpovědět. Výhodou je,

že může vybírat ze tří předložených možností. Dotyčný odpoví a předává učiteli míček, ten odpověď vyhodnotí. Další činností je společné čtení textu, který je napsán na tabuli. „*Po únorovém komunistickém převratu přerušilo Československo kontakty s demokratickými státy západní Evropy. Komunistická strana začala pronásledovat každého, kdo nesouhlasil s její politikou, občané ztratili většinu práv a svobod, včetně možností cestovat do zahraničí*“. Následně probíhá diskuse o tomto textu, učitel vysvětluje případné nejasnosti, dětem připomenu, jakými právy a svobodami ve svobodné společnosti člověk disponuje (Čapka, str. 91).

Názorně demonstrační metoda (10 minut)

Následuje názorně demonstrační ukázka ze seriálu Zdivočelá země. Jedná se o dobrodružný seriál, jenž pojednává o osudech českého letce královské letecké armády Antonína Maděry, kterého v seriálu výborně zahrál herec Martin Dejdar. Hlavní seriálový hrdina se po druhé světové válce vrací domů, do vlasti. Bohužel tehdejší doba není nakloněna lidem, kteří bojovali za vlast proti nacismu v západní armádě. Poválečný svět je rozdělen na dva politické tábory a komunisté dělají vše pro to, aby se na hrdiny druhé světové války v západních službách nejen zapomnělo, ale aby často končili ve vězení, v pracovních táborech či uranových dolech. Dětem jsem pustil ukázku z 11. dílu z první série, kdy je Antonín Maděra zatčen tajnou bezpečností a odveden od rodiny. V ukázce děti sledují jeden z mnoha výslechů, při kterých je pilot dozorcí neuvěřitelným způsobem brutálně mlácen.

Diskuse (10 minut)

Po zhlédnutí části dílu ze seriálu Zdivočelá země následuje zpětná vazba, kdy děti sdělují své pocity z toho, co právě viděly.

J. P.: „*Libilo se mi, jak se jim pan Maděra zpočátku postavil, ale proti přesile neměl šanci, byl statečný.*“

N. L.: „*Zaujalo mě to celé, jak komunistická strana dělala taková svinstva, ti lidé, co ho bili, nemohli být normální lidé.*“

T. K.: „*Ti lidé snad nemohli mít svědomí.*“

Frontální výuka (20 min)

Tato část hodiny byla zaměřená na seznámení s příběhem mladého člověka, který se v mladistvém věku ocitl v soukolí politických procesů. Bohužel se stávalo, že v době totality lidé často pykali jenom kvůli tomu, že se nebáli na veřejnosti kritizovat tehdejší vládnoucí stranu a naopak mnohdy okázale dávali najevo nesouhlas s tím, kam naše země směřuje. Jedním z těchto statečných lidí byl pan Miroslav Matějka, tehdejší student Gymnázia v Litomyšli. Dětem je předložen text, jehož součástí jsou informace, které se týkají domnělé protistátní činnosti pana Matějky. Učitel děti pobídne ke skupinovému čtení textu, který se týká člověka, jenž byl jako student gymnázia odsouzen za přečin velezrady. Děti jsou s textem seznámeny proto, aby byly připraveny na besedu s panem Matějkou, která se má v rámci projektu v jedné z dalších etap uskutečnit.

„Během roku 1950 vytvořila StB podklady pro monstrproces, ve kterém figuroval jako hlavní obviněný rektor piaristické koleje v Litomyšli a profesor gymnázia František Ambrož Strítěcký. V procesu s rektorem Strítěckým a jeho třiatvaceti „komplici“ byl osmnáctiletý Miroslav Matějka odsouzen ke třem letům odnětí svobody, ztrátě veškerého majetku a pokutě 10 000 Kčs. V Chrudimi a v Ústavu pro mladistvé v Zámrsku si odseděl z celého trestu nakonec 20 měsíců. Po návratu z vězení komunisté zavřeli jeho otce za „narušování jednotného hospodářského plánu“, když nebyl více schopen odvádět těžko splnitelné dávky do JZD“ (Miroslav Matějka, online).

- po přečtení textu děti upozorňují na pojmy, kterým nerozumí,
- učitel dětem vysvětluje tyto pojmy: uzurpace, bojkot, generální stávka, opozice, latentní, monstrproces, rektor, piaristický, StB, ATA, septimán,
- děti si dělají poznámky do sešitu, u toho připomínají výklad.

Individuální práce (10 minut)

Děti dostávají do rukou pracovní list, který se týká textu, jenž informoval o případu pana Matějky. Žáci odpovídají na pět uzavřených otázek, kdy vybírají z více možností, jedna otázka je uzavřená. Jedná se o rychlou aktivitu, děti jsou poměrně brzy hotovy. Následuje společné zhodnocení pracovního listu. První tři otázky byly odpovězeny

u všech správně, u čtvrté otázky došlo u některých žáků k záměně data. Rovněž u páté otázky někteří žáci zaměnili osobu prezidenta Československa. Všechny děti věděly, na kolik měsíců byl pan Matějka odsouzen, naopak tři děti chybovaly u poslední otázky.

Pracovní list - Miroslav Matějka

V otázkách označ správnou odpověď:

- 1) Miroslav Matějka se narodil jako syn
 - a) právníka
 - b) zemědělce
 - c) truhláře
- 2) Miroslav Matějka studoval Gymnázium
 - a) v Chrudimi
 - b) v Litomyšli
 - c) ve Svitavách
- 3) V mládí byl členem organizace, kterou komunisté zakázali
 - a) Jiskra
 - b) Pionýr
 - c) Skaut
- 4) S Miroslavem Kohoutem, se svým kamarádem, se zapojil do protistátní skupiny v roce
 - a) 1939
 - b) 1949
 - c) 1959
- 5) V té době byl prezidentem Československa
 - a) Edvard Beneš
 - b) Klement Gottwald
 - c) Ludvík Svoboda
- 6) Miroslav Matějka byl odsouzen za provinění velezrady na
 - a) 3 roky
 - b) 7 let
 - c) 9 let

7) Ve vězení strávil celkem

- a) 4 roky
- b) 20 měsíců
- c) 10 let

Společná práce (20 minut)

Děti jsou seznámeny s dobovým výtiskem Rudého práva z 20. listopadu 1952 (příloha C1), je jim předložen okopírovaný článek, kde si mohou přečíst, o čem tehdejší novináři psali. Po společném přečtení článku „Mír musí být zachován“ děti sdělovaly postřehy k obsahu. Lze konstatovat, že žáci textu příliš nerozuměli, pozastavovali se nad množstvím pro ně nesrozumitelných pojmů (válečný palič, imperialismus, jed fašismu, agresori, okupanti, stachanovci)

Dětem je rozdána kopie textu z knihy Dějiny udatného národa českého a pár bezvýznamných světových událostí (Příloha C3). V úvodu aktivity probíhá hromadné čtení úvodního textu v dílu: Komunisté. „*Po válce všichni více než kdy jindy touží po šťastném a spokojeném životě. Komunisté ovládaní ze Sovětského svazu slibují lidem ráj na zemi, kde všechno bude patřit všem, lidé si budou rovni...A tak se dostávají k moci. Pomocí lží, přetvářky a násilí tu pak vládnou 41 let.*“ (Sejfertová, 2003, 82. s.) Následuje diskuse o obsahu přečteného, dětem je vysvětleno slovní spojení „ráj na zemi“. Následuje prohlížení komiksu, čtení a vysvětlování obsahu jednotlivých komiksových bublin.“

Shrnutí, závěr bloku (10 minut)

Probíhá zpětná vazba mezi učitelem a žáky, děti sdělují, které nové informace získaly. Učitel jim zadává domácí přípravu, jedná se o křížovku (příloha D), zaměřenou na pojmy související s probíranou látkou. Učitel objasňuje nejasnosti v textu, zároveň dětem vysvětluje, jak mají postupovat.

5.1.5 Popis výchovně vzdělávací činnosti III. etapy:

Pořadí etapy:	3.
Téma etapy:	Moderní novodobé dějiny – Pražské

	jaro, okupace 21 8. 1968
Datum etapy:	6. října 2016
Časový rozsah etapy:	2 x 45 minut
Počet dětí v projektu:	6

- **Cíle III. etapy:**

- žák si rozšiřuje obzor, jenž se týká událostí, které našim lidem přinesly na 41 let nesvobodu,
- žáci dostávají prostřednictvím epizody ze seriálu „Vyprávěj“ bližší informace k historické etapě, kterou nazýváme „Pražské jaro“, žák je schopen sledovat a vnímat snímek s historickým odkazem,
- žáci se prostřednictvím ukázky z filmu Hořící keř seznamují s činem Jana Palacha, jsou schopni vnímat emočně náročnou scénu, kdy se Jan Palach odhodlává k samotnému činu.

- **Použité metody a organizační formy práce:**

- motivace, názorně demonstrační metoda
- diskuse
- společná práce
- frontální výuka
- individuální práce
- shrnutí, závěr hodiny

- Pomůcky: PC s internetem, pracovní list – křížovka, DVD – Hořící keř, pracovní list – křížovka, text – přehled hlavních událostí

Úvod a rekapitulace, názorně demonstrační metoda 1 (15 minut)

Nejdříve dochází ke shrnutí minulé etapy, a to prostřednictvím vyhodnocení pracovního listu, náplní kterého je křížovka. Děti i díky nápovědě měly křížovky vyplněné zhruba ze dvou třetin. Přestože v prvních dvou etapách byly děti prostřednictvím výkladu, ukázek a dobových materiálů s pojmy, které byly do křížovky zařazeny, seznámeny, bylo zřejmé, že pochopení základních principů doby totality potrvá déle. Následně žáci sledují epizodu z „Dějin udatného českého národa“, jde o 107. díl s názvem „Pražské jaro“. Tento díl vtípnou formou popisuje období roku 1968, kdy naše společnost měla možnost osm měsíců svobodně dýchat, jednotlivé události jsou komentovány osobitým humorem vypravěče tak, aby děti vstřebaly o této době co nejvíce informací.

Frontální výuka (20 minut)

Děti obdrží v tištěné formě přehled hlavních událostí (příloha E), které zahrnují období od roku 1955 do roku 1969. Společně se čtou důležité body tohoto textu, u frontální výuky probíhá neformální diskuse, kdy si děti propojují již nabyté znalosti. Žáci se seznamují s pojmy a jmény: „socialismus s lidskou tváří“, Antonín Novotný, Ludvík Svoboda, Alexandr Dubček, Leonid Iljič Brežněv, Varšavská smlouva, kontrarevoluce, reformní komunisté, Jan Palach, Jan Zajíc.

Názorně demonstrační metoda 2 (20 min)

K vysvětlení, k čemu v roce 1968 došlo, jsem použil ukázkou ze sedmého dílu seriálu „Vyprávěj“, který nesl název „21. srpen“. V této seriálové ukázce mohli žáci vidět autentické dobové záběry z osudné invaze. Zároveň zde bylo možné na základě hraných scén, které se týkají rodiny Dvořákových, vyzorovat arogantní chování okupačních vojáků vůči našim obyvatelům na straně jedné, nenávist a odpor Čechoslováků proti okupantům na straně druhé. Náš odpor spočíval převážně v roznášení letáků, obracení směrových tabulí, které ruským tankům ztěžovaly orientaci, vtípné a satirické slogany, protestsongy. Ukázkou z tohoto dílu jsem operativně zastavoval a případné nejasnosti vysvětloval. Po ukončení ukázky následovala zpětná vazba, kdy děti sdělovaly komentáře k tomu, co sledovaly. Zde jsou komentáře některých účastníků projektu k dílu „Vyprávěj, 21. srpen“:

N. M.: „*Nechápu, jak nám to mohli udělat, ti vojáci neměli žádné svědomí, jak mohli klidně spát?*“

J. P.: „*Lidé žili ve strachu, mysleli si, že bude třetí světová válka.*“

O. K.: „*Chovali se k nám jako k zvěři, z pozice síly, vše si mohli dovolit.*“

T. K.: „*Ti pánové byli stateční, jak otáčeli směrové cedule, bylo to strašné, nechtěla bych v té době být.*“

Názorně demonstrační metoda 3 (20 minut)

Po ukázce ze seriálu „Vyprávěj“ a po následné diskusi k epizodě, kterou děti mohly sledovat, následovala ukázka z filmu „Hořící keř“. Tento česko – polský film pojednává o atmosféře strachu v naší společnosti v době po upálení Jana Palacha v Praze na Václavském náměstí v lednu 1969. Děti v ukázce zhlédly samotný čin studenta filozofické fakulty, dále se z filmu dozvěděly, co mladého člověka vedlo k tomuto činu. Po zhlédnutí ukázky jsem opět otevřel diskusi, děti se mohly opět k tématu vyjádřit.

M. Č.: „*Měl by se brát za hrdinu, pro to, za co se obětoval.*“

N. M.: „*Jako mladý člověk to bral moc vážně, měl život před sebou, nedovedu to pochopit.*“

J. P.: „*Myslel jsem si dříve, že to byl čin pomatence, už pomalu začínám chápat, proč to udělal.*“

T. K.: „*Celé mi to přijde neuvěřitelné a nepochopitelné.*“

Individuální práce (10 min)

Žáci dostávají pracovní list, který se týká událostí „Pražského jara“ 1968 a osoby Jana Palacha. Jejich úkolem je správně přiřadit dvojice událostí k sobě, vybarvit stejnou barvou mají souhlasná políčka.

Pracovní list – „Pražské jaro“, okupace 21. 8. 1968, upálení Jana Palacha

21. srpen 1968	Vojenský pakt
Jan Palach	Vyprávěj
Alexandr Dubček	Pražské jaro
Leonid Iljič Brežněv	Hořící keř
Ludvík Svoboda	Okupace vojsky Varšavské smlouvy
Varšavská smlouva	Bratříčku, zavírej vrátka
Krátké období svobody	Student filozofické fakulty
Rodinný český seriál o naší historii	Prezident Československa - 1968
Film o Janu Palachovi	Muž, který má na svědomí invazi
Píseň Karla Kryla o okupaci	Oblíbený komunistický politik

Shrnutí, závěr bloku (10 minut)

Učitel s dětmi vyhodnotí pracovní list, který se vztahuje k době okupace v roce 1968. Pracovní list se dětem podařilo vyplnit na výbornou, domnívám se, že k tomu vydatně přispěly zhlédnuté ukázky, které žáci sledovali s velkým zájmem. Následně děti sdělují své pocity a dojmy z další části projektu.

5.1.6 Popis výchovně vzdělávací činnosti IV. etapy:

Pořadí etapy:	4.
Téma etapy:	Moderní novodobé dějiny – Karel Kryl
Datum etapy:	10. října 2016
Časový rozsah etapy:	1 x 45 minut
Počet dětí v projektu:	6

- **Cíle IV. etapy**
 - žák se ve stručné formě seznamuje s životem a dílem Karla Kryla,
 - žák chápe význam slova „protestsong“,
 - žák chápe význam slov písně „Bratříčku, zavírej vrátka.“
- **Použité metody a organizační formy práce:**
 - motivace
 - skupinová práce
 - individuální práce
 - shrnutí, závěr hodiny.
- Pomůcky: PC s internetem, pracovní list – Karel Kryl

Úvod – motivace, zhodnocení předešlé etapy (10 minut)

Děti s oblibou sledují seriál „Dějiny udatného národa českého“, nyní je jim promítnut díl „Pražské jaro“. Učitel s dětmi shrne předešlou etapu, kterou bylo období let 1968 – 1969.

Skupinová práce (15 minut)

Žáci se samostatně rozdělí do dvojic, každá dvojice dostává část textu, která se týká životopisu Karla Kryla. Každá dvojice má před sebou odstavec textu, jejím úkolem je text přečíst, převyprávět a vytvořit k odstavci bod osnovy. Jednotlivé body osnovy učitel píše na tabuli, potom co dvojice dětí splní svůj úkol.

Individuální práce (10 minut)

Dětem je na internetovém serveru pro sdílení video souborů puštěna píseň Karla Kryla – „Bratříčku, zavírej vrátka“. Děti obdrží nakopírovaný text písně Bratříčku, zavírej vrátka, zamýšlejí se nad textem písně.

Skupinová práce (5 min)

Děti ve dvojicích doplňují slova v neúplných větách, jedná se o pracovní list, který se týká osoby Karla Kryla.

Pracovní list – Karel Kryl

Karel Kryl byl známý jako „Básník s..... Byl představitelem českého..... V 50. letech jeho rodině komunisté zabavili V mládí chtěl být..... Jeho první vydanou písní je Jako okamžitá reakce na vpád vojsk Varšavské smlouvy 21. 8. 1968 byla píseň..... z Československa Karel Kryl emigroval v roce 1969. Vrátil se až v listopadu 1989, kdy u nás probíhala..... Nebyl spokojen s polistopadovým vývojem, ve svých písních to dával najevo. Zemřel 3. března 1994, nebylo mu ještě..... let.

Doplň z nabídky do textu správná slova: padesát, Sametová revoluce, kytarou, Bratříčku, zavírej vrátka, protestsongu, hrnčím, Nevidomá dívka, tiskárnu

Shrnutí, závěr hodiny

Shrnutí hodiny probíhá pomocí vyhodnocení správných odpovědí pracovního listu, který se týká Karla Kryla. Všem dvojicím se do neúplných vět podařilo správně vybrat adekvátní výrazy, následně je kompletní text znovu přečten. Potěšila mne slova jednoho z žáků: J. P.: „*Tuto písničku od Karla Kryla znám, pouštěl jsem si ji s tátou, ale doteď jsem nevěděl, co ta slova znamenají, například železné maringotky, že to mají být okupační tanky*“.

5.1.7 Popis výchovně vzdělávací činnosti V. etapy:

Pořadí etapy:	5.
Téma etapy:	Moderní novodobé dějiny – normalizace, obnovení demokracie v Československu
Datum etapy:	17. října 2016
Časový rozsah etapy:	2 x 45 minut
Počet dětí v projektu:	6

- **Cíle V. etapy**
 - žák se orientuje v událostech, které předcházely tzv. „Sametové revoluci,“
 - žák chápe význam slov: Charta 77, spartakiáda, prověrky,
 - žák chápe roli Gustava Husáka a roli Václava Havla v tehdejší době,
 - žák ví význam Sametové revoluce pro současnost,
 - žák zná datum vzniku České republiky, zná tři české prezidenty.
- **Použité metody a organizační formy práce:**
 - motivace – názorně demonstrační metoda 1
 - frontální výuka
 - skupinová práce
 - společná práce
 - názorně demonstrační metoda 2
 - individuální práce
 - shrnutí etapy
- **Pomůcky:** DVD Něžná revoluce, pracovní list, PC s internetem, dobové fotografie.

Úvod – motivace, zhodnocení předešlé etapy, názorně demonstrační metoda 1 (10 minut)

Úvodní motivací je zhlédnutí epizody z Dějin udatného národa českého, jde o 108. díl s názvem „Normalizace“. V tomto díle se děti dozvídají o osudech lidí, kteří nesouhlasili s okupací, často tito lidé byli „vyhazováni“ ze svého zaměstnání, mnohým umělcům a sportovcům byla zakazována činnost, hranice se Západem byly opět těsně uzavřeny. Děti se dozvídají, že jakýkoliv náznak protestu je v zárodku policií tvrdě potlačen. Je jim sděleno, že v této době, kdy byl naším prezidentem Gustav Husák, se například staví metro, zimní stadiony, vznikají panelová sídliště. Pro děti je zajímavou novinkou informace, že v Československu se konala hromadná tělovýchovná

vystoupení, která se nazývala spartakiády, které měly nahradit tradici všesokolských sletů. V komentáři Jiřího Lábuse se objevuje zmínka o skupině odpůrců totalitního režimu, tím spolkem byla Charta 77. Tato skupina odpůrců totality upozorňovala na to, že v Československu jsou porušována základní lidská práva. V seriálu je zaznamenáno, že občané našeho státu již od roku 1988 začaly veřejně protestovat, a to na různých demonstracích, například k 20. výročí sovětské okupace.

Frontální výuka (15 min)

Žáci pracují s přehledem hlavních událostí (příloha F), které zahrnují období let 1969 – 1993. Součástí výkladu je ukázka sešitu z roku 1982, který jsem jako žák na ZŠ musel vést. Jde o sešit s názvem „Důležitá výročí“ (příloha G). Dětem vysvětluji paradox tehdejší doby, kdy nám učiteli byla například osoba Klementa Gottwalda předkládána jako osoba, která je mravním vzorem pro všechny. Dále dětem ukazuji průkazky Socialistického svazu mládeže a Svazu Československo – sovětského přátelství (příloha H). Vysvětluji jim, že tehdy byla v rámci studia na gymnáziu povinnost být členem těchto organizací. Z knihy *Cesty dětí do staletí aneb Jak Kuba a Běla poznávali naši historii* čtu článek „Společný nezájem“. *„Už chápeš, proč za vlády komunistů u nás spousta věcí nefungovala? Komunisté nezvládali všechno vymyslet a zařídit. A pak, jakmile bylo vše společné, lidé přestávali cítit osobní zodpovědnost a snažit se. Věci vyráběli méně kvalitní, udělali jen to, co museli, nic víc. A protože byl všeho nedostatek, brali si ze společného (státního), co mohli. Cestovat nesměli, kritizovat vládu také ne (za to je čekaly těžké tresty), ani podnikat – a tak o veřejný život ztráceli zájem. Soustředili se na rodinu, pečovali o chaty či chalupy a na dovolenou mnozí z nich jezdili do zemí ovládaných SSSR, na Západ se dostali jen málokterí“* (Schwabiková, 2013, str. 76). Následuje společná diskuse nad článkem, některé děti argumentují, že slyšely od svých prarodičů, že „Za komunistů bylo dobře“.

Společná práce (10 min)

Při prohlížení knihy o Hradci Králové z roku 1982 mě napadla zajímavá věc. Požádal jsem svého syna, aby se pokusil ze stejného úhlu nafotit v Hradci Králové stejná místa, ale s odstupem 24 let. Myslím si, že tento záměr se povedl, před děti jsem předložil zamíchané dvojice fotografií (příloha Ch), například: budova hotelu Grand, dnešní

Ulrichovo (dříve Gottwaldovo) náměstí, dům Střelnice a další. Společný úkol pro všechny děti projektu zní: Z přiložených fotografií vytvořte dvojice, následně se zamyslete nad rozdíly, které jsou s odstupem 24 let patrné.

Skupinová práce (10 min)

Děti se samy rozdělí do dvou skupin po třech, každá skupina dostává odlišný přeházený nastříhaný text z knihy Povídání o českých dějinách nejen pro školáky od Marie Schwarzové. Tím textem je článek Konec komunismu, text je nastříhán do jednotlivých vět a souvětí. Obě skupiny mají za úkol sestavit věty tak, aby vytvořily souvislý text, který dává smysl a který má časovou návaznost. První skupina dostala do ruky tento text: „*V letech 1988 a 1989 docházelo v Praze k mnoha protestním akcím. 17. listopadu 1989 se konala demonstrace studentů proti utlačovatelskému režimu. Ke studentům se přidali příslušníci nezávislých aktivit a umělci. Přestože demonstrace byla pokojná, policie ji brutálně rozehnala. Sice nebyl nikdo zabit, ale spáchané násilí bylo i tak odporové a neodpuštělné. K protestům proti hrubému potlačení demonstrace, a tím i proti režimu, se postupně přidávaly i ostatní vrstvy obyvatelstva a další města. Kromě Prahy projevovala nejvýraznější odpor Bratislava*“ (Schwarzová, 2013, str. 112).

Druhá skupina dostala tento text: „*V českých zemích vzniklo protikomunistické Občanské fórum. Množily se stávky a projevy odporu již nebyly živelné, ale organizované. Komunisté brzy ztratili své pozice. Padla vláda a prezident Gustav Husák odstoupil z funkce. Do čela státu byl zvolen Václav Havel a začala úplně nová etapa dějin. Po dlouhých letech se v zemi obnovila demokracie. 1. ledna 1993 se Československá republika rozdělila na dva samostatné státy*“ (Schwarzová, 2013, str. 113). Nutno říci, že s tímto úkolem měly děti určité problémy, určit posloupnost textu bylo pro obě skupiny náročné. Proto došlo ke společné korekci a k následnému společnému sestavení celého textu. Zároveň vznikl prostor pro vysvětlení jednotlivých nesrovnalostí.

Názorně demonstrační metoda (25 min)

Děti sledují ukázky z DVD Něžná revoluce. Jedná se o dokument z roku 1989, který podrobně zachycuje náladu tehdejší společnosti. Na jedné straně veselá a šťastná obličejí anonymních lidí, kteří si přejí změnu po 40 letech, na straně druhé „kyselé“

výrazy v tvářích tehdejších komunistických mocipánů, kteří se jen neradi vzdali svých pozic. V úvodní pasáži žáci mají možnost zhlédnout původní záběry z Národní třídy, kdy 17. listopadu 1989 policie proti studentům brutálně zasáhla. Do dokumentu často vstupují, zastavují děj, přičemž se snažím vysvětlit neznámé okolnosti či osoby, které jsou pro děti nové. Po zhlédnutí ukázky jsem žákům podal dvě otázky?

Které události z doby totality byste nechtěli zažít?

M. Č.: „*Okupace, nedovedu si to představit.*“

N. M.: „*Nejhorší bylo to, že lidé nemohli nikam jezdit, nemohli studovat, kde chtěli.*“

J. P.: „*Okupace, z ničeho nic, to bylo jako by byla VÁLKA.*“

T. K.: „*Surové násilí na studentech, když chtěli vyslovit svůj názor.*“

N. L.: „*To bezdůvodné mlácení, jsem ráda, že v té době nežiji.*“ *Nechtěla bych zažít StB.*“

O. K.: „*Nejhorší bylo pro mne to chování těch bachařů, jak mučili ty vězně.*“

Co přinesla lidem v Československu sametová revoluce?

M. Č.: „*Bylo to odstavení komunistů.*“

N. L.: „*Možnost svobodně žít.*“

J. P.: „*Vyjádření vlastních názorů.*“

T. A.: „*Lepší život pro lidi.*“

Individuální práce (15 min)

Shrnutí hodiny probíhá pomocí vyhodnocení správných odpovědí pracovního listu, který je součástí pracovního sešitu pro 5. ročník ZŠ učebnice Hravá vlastivěda nakladatelství Taktik. Pracovní list pod názvem „*Od totalitní moci k demokracii*“ (příloha I) je rozdělen na celkem čtyři úkoly. V prvním cvičení děti doplňují slova v neúplných větách. Druhým úkolem je křížovka. Třetím úkolem je přiřazování správných dat k historickým událostem našeho státu. Posledním cvičením jsou fotografie čtyř československých prezidentů, děti k nim mají přiřadit adekvátní

charakteristiku. Některé děti si s pracovním listem vědí okamžitě rady, některé tápou, těm se snažím nastínit odpověď, ale ne zcela poradit. Nejvíce dětem dává zabrat křížovka. Pojmy jako socialismus, znárodnění, jednotná zemědělská družstva děti pátého ročníku chápou jen s obtížemi, je obtížné si dané jevy představit.

Závěr, shrnutí etapy (5 min)

S dětmi zbilancuji aktivity, které jsme společně dělali a informuji je o besedě s panem Miroslavem Matějkou. Děti mají za úkol si připravit otázky na našeho hosta.

5.1.8 Popis výchovně vzdělávací činnosti VI. etapy

Pořadí etapy:	6.
Téma etapy:	Moderní novodobé dějiny – politické procesy 50 let, beseda s panem Matějkou
Datum etapy:	21. října 2016
Časový rozsah etapy:	2 x 45 minut
Počet dětí v projektu:	6

- **Cíle VI. etapy:**

- žák dokáže popsat znaky totalitní a demokratické společnosti,
- žák se orientuje v hlavních událostech vlády KSČ,
- žák se orientuje v časové přímce, která provází hlavní události doby totality,
- žák zná osnovu případu politického vězně Miroslava Matějky,
- žák si tříbí názory o této době díky autentickému vyprávění pana Miroslava Matějky,
- žák dokáže v průběhu besedy formulovat otázky k osobě hosta.

- **Použité metody a organizační formy práce**

- motivace – úvod

- skupinová práce
- beseda s hostem
- shrnutí besedy, poděkování
- **Pomůcky:** dobové fotografie, diktafon, sešity k novodobým moderním dějinám, papír, tužka

Beseda patří mezi komplexně motivační, všeobecně rozvíjející vyučovací metody, která aktivizuje účastníky. Děti mohou sledovat hosta, poslouchat ho, vyjadřovat se k dění, diskutovat, pokládat dotazy. Lze konstatovat, že děti, které se zúčastnily projektu, získaly během všech etap o daném období značné množství informací prostřednictvím výkladu, filmových dokumentů, DVD – ukázek a dobových artefaktů. Pro náplň šesté etapy jsem zvolil besedu s člověkem, který se stal obětí politických procesů. Tímto byly podle mého názoru děti na avizovanou besedu připraveny. S osobním příběhem pana Matějky byly děti stručně seznámeny v průběhu druhé etapy, která byla zaměřena na období po nastolení totalitní společnosti v Československu. Velmi mě potěšila reakce dětí ještě před besedou, na hosta se těšily, na pamětníka politických procesů z 50 – let byly upřímně zvědavý. Každý účastník projektu si k hostu připravil vhodné otázky, šlo o spontánní aktivitu všech dětí. Nutno podotknout, že děti trochu zápasily s trémou. Pan Matějka, host besedy (fotografie z besedy – příloha J), je otec paní učitelky Aleny Mackové, kolegyně, která se mnou pracuje ve Středisku výchovné péče Hradec Králové. S panem Matějkou jsem se sešel dvakrát v životě. Poprvé v sobotu 27. února 2016, kdy v rámci mezinárodního projektu proti totalitě „Mene Tekel“ proběhla v Praze v soudní síni na Pankráci rekonstrukce politického procesu „Stříteský a spol.“ Na tuto rekonstrukci jsem byl osobně pozván, litomyšlské studenty zahráli studenti a absolventi Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Podruhé jsem se s panem Matějkou setkal den před besedou, kdy jsme společně připravovali organizaci besedy.

- **Průběh besedy:**

Datum:	21. říjen 2016
Místo:	Školní třída – SVP Návrat HK

Počet účastníků:	10 (navíc čtyři žáci 8. a 9. roč.)
Časová dotace	90 minut

- motivace
- skupinová práce (Brainstorming)
- beseda s hostem
- shrnutí besedy

Úvod - motivace (5 minut)

V úvodu je představen host besedy pan Miroslav Matějka, je připomenuto, za jakého důvodu se beseda ve Středisku výchovné péče v Hradci Králové koná. V této úvodní části probíhá krátká aktivita, kdy dětem ukazují fotografie, které se vztahují k jednotlivým událostem moderních novodobých dějin, zpětnou vazbou jsou odpovědi dětí. Ondřej Bratinka a Michal Hroza v knize *Zkouška odvahy - Příběhy nezletilých politických vězňů* popisují i příběh chlapce, kterému tehdejší politická zvěle nedovolila odmaturovat, znemožnila mu prožít šťastné a svobodné mládí, a chlapce, kterého podle tehdejších zákonů stát odsoudil nesmyslně na tři roky do vězení (Bratinka, Hroza, 2008).

Skupinová práce (10 minut)

Děti jsou rozděleny na dvě skupiny po pěti. Každá skupina si zvolí svého mluvčího a svého zapisovatele. Úkol pro skupiny zní: *„Na jednu stranu papíru napište vše, co charakterizuje totalitní systém, na stranu druhou vše, co je blízké demokracii“*. Děti spontánně spolupracují, přemýšlejí, diskutují, dávají vlastní návrhy. Na dětech je patrná určitá tréma, nervozita, možná to je přítomností hosta. Když vidím, že žáci již další nápady nepřidají, aktivitu zastavuji. Vyzvu mluvčí obou skupin, aby nahlas vyslovili odpovědi k tématu. Odpovědi nejdříve zapíší na tabuli, posléze se k jednotlivým pojmům vracíme a společně si je vysvětlujeme, do debaty se spontánně zapojuje náš host, v průběhu besedy fotografuji. (Příloha J)

Beseda s panem Miroslavem Matějkou (65 minut)

Obrázek 1 - Miroslav Matějka (foto vlastní)

Děti pokládají otázky, které se týkají jeho zatčení a pobytu ve vězení, zajímalo je, zda na té době bylo něco dobrého. Otázky směřují k pobytu ve vězení i k životu, který následoval po propuštění z vězení. Pan Matějka má i osobní zkušenost s tajnou policií v Sovětském svazu, kde byl jako turista: *„Nesměla se dokumentovat pravda, při návštěvě Sovětského svazu v Kyjevě jsem byl svědkem bohoslužby v pravoslavném kostele. Všiml jsem si, jak civilisté tyto lidi fotografovali, když vycházeli z kostela, já je začal fotografovat a hned se na mne zaměřili, v davu jsme se naštěstí ihned ztratili.“*

Jak proběhlo vaše zatýkání *„Jel jsem vlakem na trénink, hrál jsem basketbal za Litomyšl, měli moji fotografii.“*

V čem byla vaše protistátní činnost: *„ Jako mladí kluci jsme si dělali legraci z různých hesel, dále například na protest proti generální stávce jsme na náměstí pošlapali Rudé*

právo. U nás ve třídě jsme se během generální stávky dohodli tak. Nejlepší žák učil, učitel stávkoval, my jsme poslouchali toho žáka, nechtěli jsme se do generální stávky zapojit, chtěli jsme být aktivní.“

Shrnutí besedy (10 min)

Po ukončení besedy je poděkováno panu Matějkovi za jeho účast, děvčata z 9. třídy mu předávají květiny. Velmi potěšila slova hosta naší besedy, který konstatoval do pléna: *„Byli jste úžasní, bylo vidět, že o této době hodně víte, vaše dotazy byly velmi zajímavé, inteligentní, k věci.“* Pan Matějka mi po besedě řekl: *„Výborně jste děti na besedu připravil, byla radost tu být, mám z toho jen ty nejlepší pocity.“* Tato slova opravdu potěšila, bylo úžasné sledovat i počinání některých žáků, kteří i po skončení besedy si našli ještě chvílku a s panem Matějkou krátce hovořili. **Zajímavé byly i ohlasy žáků po besedě:**

J. P.: *„Pan Matějka je podle mne milý pán, ale dost si protrpěl, za což ho lituju. Díky besedě se mi potvrdilo, že StB a vůbec ten jejich režim nestál za nic. Všechna jejich slova jsou úplný kraviny a vymýšleli na lidi úplný lži.“*

T. A.: *„Je dobře, že si pan Matějka udělal čas. Nechtěla bych zažít okupaci, jak se tam střílelo do davu. Ve škole jsme si jen trošku říkali o té železné oponě, jak byla. Ted' vím, kdy byla popravena Milada Horáková a další věci. Mělo by se to ve školách učit více.“*

O. K.: *„Při besedě jsme měli jedinečnou příležitost mluvit s panem Matějkou, který nám toho hodně řekl. Zaujalo mne, jak říkal, jak ho StB zatkla, jak s kamarády pošlapal Rudé právo, proč ho zatkli, kolik měl přátel.“*

N. L.: *„Tato beseda mi dala nové poznatky o komunistické vládě, dozvěděla jsem se pocity pana Matějky, které měl při soudním procesu. Díky dnešní besedě jsem v podstatě změnila názor na KSČ, myslela jsem si ze začátku, že to pan učitel trochu přehání, ale očividně ne. Celkově jsem se na dnešní den těšila, dozvěděla jsem se něco nového od někoho, kdo si to prožil, je to jiné, než to vidět v učebnicích a knížkách. Pan Matějka je podle mě moc milý pán a i tím, co si protrpěl je pro mě hrdinou, že potom dokázal normálně žít.“*

N. M.: „Z dnešní besedy s panem Miroslavem Matějkou jsem si odnesla hodně nového. Dokonce i to, co jsem ještě o té době, v které žil, nevěděla. Prozradil nám své dobré vzpomínky i myšlenky, ale i ty byly zlé. Když nám pak vyprávěl podrobnosti, tak nám tedy nevím jak ostatním, ale mně a mé spolužačce jezdil mráz po zádech. Prožívala jsem to, jako kdybych se vrátila do doby totality. Když jsem poprvé viděla pana Matějku, tak jsem si myslela, že mu je méně než doopravdy. Dokonce nám osvětlil i nástup do dálkové školy. Tato beseda mě velmi bavila. Tímto bych mu chtěla i poděkovat, že si na nás udělal čas. Mnoho lidí takové setkání nemá ani jednou za život a to mě dost mrzí. Chtěla bych, aby celý národ mohl mít takovou zkušenost.“

5.1.9 Popis výchovně vzdělávací činnosti VII. etapy

Pořadí etapy:	7.
Téma etapy:	Moderní novodobé dějiny – exkurze do Prahy
Datum etapy:	24. října 2016
Časový rozsah etapy:	8.00 – 18.00
Počet dětí v projektu:	6

Místo exkurze:	Praha
Cíl exkurze:	Návštěva pietních míst, která souvisí s moderními novodobými dějinami, ověření znalostí pomocí pracovních listů
Datum exkurze:	24. říjen 2016
Počet dětí:	6
Počet dospělých:	2
Doprava:	Automobil SVP HK, MHD Praha –

	celodenní jízdenky
Strava:	Celodenní balíčky
Odjezd z HK:	7.45, SVP HK
Příjezd do HK:	18.00
Zodpovědný pracovník akce:	Martin Grossman

- **Cíle VII. etapy:**

- žák se orientuje v největších památkách města Prahy,
- žák se seznamuje s pietními místy, které mají souvislost s dobou totality v bývalém Československu,
- žák je schopen skupinové spolupráce a dle svých vědomostí přispívá k vyplňování pracovních listů (příloha K),
- žák se podle orientačního plánu orientuje v MHD – metro, tramvaj.

Sedmou etapu jsem pojal jako exkurzi účastníků projektu do našeho hlavního města. Děti o návštěvě Prahy věděly předem, o bližším programu jsem je informoval na místě. Po příjezdu na parkoviště „Černý most“ (10.15) se děti občerstvily, následně došlo k poučení o bezpečnosti, dětem byla připomenuta pravidla chování v silničním provozu, v MHD. Potom jsem přešel k programu exkurze. Nejdříve si děti samy vytvořily dvoučlenné skupinky, každá skupinka dostala do ruky pracovní list. Součástí listu byly fotografie stanovišť, která jsme měli v plánu navštívit. Každé stanoviště představovalo pietní místo, které má nějakou spojitost s obdobím totality. U každého stanoviště děti psaly odpovědi na otázky, které se k danému pietnímu místu vztahují. Trasu jsem měl naplánovanou tak, abychom postupně v jednom sledu daná místa navštívili.

Stanoviště 1:

Z metra ze stanice Museum jsme pěšky došli k budově Českého rozhlasu, zde jsme si přečetli text na pamětních deskách a zopakovali jsme si informace k roku 1968, které

byly součástí projektu. Následně děti ve dvojicích řešily otázky v pracovním listu, tyto otázky se týkaly tohoto stanoviště.

Obrázek 2 - Pamětní deska na budově Českého rozhlasu (foto vlastní)

U tohoto stanoviště děti správně poznaly, které události z doby totality se pamětní desky týkají, věděly, kdo byl symbolem „Pražského jara“. Na otázku, co lidem přinesla doba Pražského jara, zazněla nejčastější odpověď – svoboda. Všechny dvojice správně napsaly, že „Pražské jaro“ ukončila 21. srpna 1968 „okupace“.

Stanoviště č. 2:

Následně jsme se přesunuli od Českého rozhlasu před Národní muzeum, toho času v rekonstrukci. Před muzeem se nachází pamětní místo věnované památce Jana Palacha a Jana Zajíce, mladých studentů, kteří obětovali vlastní život na protest proti okupaci naší země v roce 1968.

Obrázek 3 - Pamětní místo věnované Janu Palachovi a Janu Zajícovi (foto vlastní)

Úkolem dvojice bylo napsat, který film pojednává o tragédii Jana Palacha. Žáci správně napsali „Hořící keř“ a správně udali, že to bylo na protest proti letargii obyvatelstva naší země po okupaci. Pro děti bylo obtížné napsat vlastní názor o činech těchto dvou mladých lidí, v odpovědích se objevilo i slovo – hrdina. Od stanoviště číslo 2 jsme zamířili na Václavské náměstí a přes Můstek na Národní třídu.

Stanoviště č. 3

Dalším cílem bylo pietní místo, kterým bylo podloubí na Národní třídě. Zde komunistická policie 17. listopadu 1989 brutálně potlačila průvod studentů, který se sešel k příležitosti 50. výročí smrti Jana Opletala. Jaké bylo naše překvapení, když jsme zjistili, že toto pietní místo je v rekonstrukci!

Obrázek 4 - Podloubí na Národní třídě (foto vlastní)

I zde děti uváděly správné odpovědi na otázky. Žáci správně určili, že demonstrace 17. listopadu 1989 byla brutálně potlačena, že to byla akce k výročí smrti Jana Opletala, že symbolem sametové revoluce byl Václav Havel a že tato revoluce byla počátkem konce vládnutí komunistické strany. Po této zastávce jsme se přemístili k Národnímu divadlu, odtud po nábřeží Vltavy na Karlův most a přes něj na Malou Stranu. V této pražské čtvrti jsme vyhledali Sněmovní ulici, kde sídlí Poslanecká sněmovna.

Stanoviště č. 4

Kousek od ní se nachází pietní místo věnované Miladě Horákové. Tento památník byl za účasti její dcery slavnostně odhalen v roce 2015. Nejdříve jsme si společně řekli několik informací o jejím životě a osudu. Potom žáci nahlas přečetli slova, která jsou zaznamenána na pamětní desce. Jde o její poslední slova před popravou. Potom se žáci měli nad těmito slovy zamyslet, zkusit popsat, co v nich evokují. Zde jsou odpovědi žáků:

L. N.: *„Milada Horáková chtěla, aby byl po její smrti mír, a to, co se stalo jí, aby se už neopakovalo.“*

N. M.: „Milada Horáková odpouští komunistům, miluje národ, je statečná.“

T. A.: „Cítím v těch slovech smutek, soucit, měla ráda svoji zemi.“

Obrázek 5 - Památník Milady Horákové, Sněmovní ul. – (foto vlastní)

Ze stanoviště č. 4 jsme se přesunuli přes Malostranské náměstí na Pražský hrad. Zde jsme se mohli vyfotografovat s hradní stráží, navštívili jsme i katedrálu svatého Víta. Po prohlídce Pražského hradu jsme se přemístili na Malostranské náměstí, odtud tramvají na stanici Újezd.

Stanoviště č. 5

Zde nás čekalo poslední poznávání pietních míst, jednalo se o Pomník obětem komunismu na pražském Petříně, jehož autorství patří Olbramu Zoubkovi. Jde o sedm bronzových soch, které se postupně jakoby rozpadají, tím mají symbolizovat rozpad

tělesné stránky tzv. „mužů určených k likvidaci - muklů“. Děti správně určily jméno sochaře, který byl autorem soch, věděly, co znamená slovo „MUKL“. Všechny skupiny z pamětní desky zjistily smutný rezultat vlády KSČ:

- 248 lidí popraveno
- 4500 zemřelo ve vězení
- 327 zemřelo při pokusu o překonání hranice
- 170 938 lidí emigrovalo
- 205 000 odsouzeno (příloha L)

Obrázek 6 - Památník obětem komunismu – Petřín (foto vlastní)

Po vypracování odpovědí u posledního stanoviště jsme se přemístili na Černý most a v 16.00 jsme vyrazili směr Hradec Králové. Tam jsme dojeli v 18.00.

A co napsaly děti o exkurzi?

N. L.: „*V Praze se mi moc líbilo, nejen proto, že jsme neměli školu. Dějiny naší země mě hodně zajímají, tudíž završením látky, kterou jsme brali, byla návštěva památných míst, bylo to super. Líbilo se mi všude. Objevila jsem místa, o kterých jsem ani nevěděla. Navštívila jsem místa, kde mě přepadl smutek i radost. Nejvíce se mi líbilo na Karlově mostě a potom v katedrále svatého Víta.*“

J. P.: „*V Praze se mi moc líbilo, mohl jsem ta místa vidět na vlastní oči, pan učitel si to pěkně připravil. Mohli jsme zapálit svíčky, všiml jsem si prostrálené fasády na Museu.*“

N. K.: „*Tento výlet se mi líbil, dokonce jsem si díky pamětní desce Milady Horákové zapamatovala její poslední slova, které řekla před popravou. Zaujalo mě metro a tramvaj, nikdy jsem tím doposavad nejela. Byla jsem ráda, že jsem navštívila Pražský hrad, přišlo mi zajímavé, že hradní stráž má takovou výdrž. Zajímavé bylo i Národní divadlo.*“

Zhodnocení výletu

Podle mého názoru se exkurze do hlavního města naší republiky po všech stránkách vydařila. Velmi potěšitelné bylo sledovat, jak se všichni žáci snaží odpovědět na otázky v pracovních listech, z pozice pozorovatele jsem cítil mezi dětmi příjemnou atmosféru, ochotu spolupracovat. Bylo vidět, že si výlet děti užívaly, určitě k tomu přispěl faktor, že mohly navštívit i oblíbená, památná místa Prahy, s kterými se již seznamovaly v učivu prvouky ve třetí třídě. Výhodou jistě bylo, že každý z účastníků již jednu zkušenost s návštěvou Prahy měl. Domnívám se, že se mi podařilo splnit všechny cíle, které jsem si před exkurzí vytýčil. Při hodnocení akce, jsem byl potěšen tím, že děti kvitovaly, že poznaly v Praze místa, o kterých dosud neměly tušení. Ocenily propojenost informací, které získaly během absolvování projektu, tím si i celý obzor utřídily.

5.1.10 Popis výchovně vzdělávací činnosti VIII. etapy

Pořadí etapy:	8.
----------------------	-----------

Téma etapy:	Moderní novodobé dějiny – výtvarná koláž
Datum etapy:	31. října 2016
Časový rozsah etapy:	2 x 45 min
Počet dětí v projektu:	6

- **Cíle VIII. etapy:**

- žák ve skupině dokáže diskutovat o tvorbě výtvarné koláže na téma „Moderní novodobé dějiny našeho státu,“
- žák je schopen přemýšlet nad společným výtvořem,
- žák si dokáže rozvrhnout činnosti, spontánně přispívá svými podněty, nápady,
- žák dokáže argumentovat, je schopen se vyjadřovat k jednotlivým návrhům,
- žák je ve skupině vrstevníků schopen dosáhnout dohody o finální podobě koláže,
- žák je schopen individuálně pracovat na tvorbě plakátu Stop totalitě,
- žák v kooperaci s vrstevníky postupuje při tvorbě koláže ve shodě se společným cílem, je schopen nabídnout pomocnou ruku, je schopen o pomoc požádat,
- žákovi nedělá problém popsat vnitřní pocity z odvedené činnosti, je schopen plakát zhodnotit.

- Pomůcky: čtvrtky, nůžky, štětce, temperové barvy, lepidlo, fixy, kartony, obrázky z časopisů, vodové barvy, dobové fotografie, dobové plakáty, aktuální fotografie z besedy s panem Matějkou, aktuální fotografie z exkurze v Praze

- **Použité metody a organizační formy práce**

- motivace – úvod
- skupinová diskuse

- skupinová práce
- shrnutí aktivity

Frontální výuka (5min):

Žáci jsou obeznámeni s pokynem vytvořit ve skupině koláž, která bude charakterizovat období moderních novodobých dějin. Období, které začalo komunistickým převratem v roce 1948, pokračovalo krátkým nádechem svobody v roce 1968, přes období „normalizace“ až po revoluční události v roce 1989 a následující rozpad Československa. K dispozici mají materiál, který se k tématu vztahuje, děti si samy volí výtvarné pomůcky a techniky. Učitel žákům připomene varovný odkaz období, které s tématem práce souvisí.

Skupinová diskuse (5 min)

Žáci se domluví na rozdělení rolí, probíhá diskuse, předmětem které je snaha domluvit se, jak příprava koláže bude probíhat. Probíhá seskupení výtvarných potřeb, materiálu, probíhá příprava pracovních pozic, stěhují se lavice.

Skupinová práce (40 min)

Žákům již nic nebrání v tom, aby začali pracovat na výsledné koláži (příloha M), která má zobrazovat téma, o kterém jsme v osmi etapách s žáky hovořili. Žáci používají výtvarné techniky, jako je malba, kresba, probíhá aranžování foto dokumentů a dalších předmětů, které se k dané době vztahují. Mezi žáky je zaznamenáno vystřihování, lepení, kombinování materiálu. Během této aktivity probíhá žákovská komunikace, žáci vybírají optimální řešení problémů. Výsledná koláž (příloha M) je výsledkem spontánního přístupu všech žáků, kteří se na projektu aktivně podíleli.

Individuální práce (20 min)

Součástí poslední etapy bylo plnění pracovního listu (příloha N) ze „Souboru námětů, úkolů a zajímavostí k vlastivědnému učivu pro 5. ročník“. Pracovní list tvoří tři cvičení. V prvním cvičení šlo o doplňování neúplných vět, druhé cvičení tvořila tabulka, do které děti doplňovala čísla charakteristik patřících k pojmu totalita a demokracie. Třetí úkol byl zaměřený na procvičení historických znalostí a vyhledávání dvojic patřících k sobě. Práce s tímto pracovním listem dětem trvala asi deset minut. Tento

pracovní list je zaměřený na souhrnné zopakování nabytých znalostí. Druhým bodem individuální práce byl pokyn, aby se žáci zamysleli, co jim čas, který jsme projektu společně věnovali, přinesl, nabídl. Svoji mini úvahu měli zaznamenat na papír, s tím, že se při shrnutí projektu názory žáků přečtou.

Skupinová práce – shrnutí projektu (20 min)

Nejdříve dochází ke kontrole odpovědí v pracovním listu. S nedokončenými větami si žáci vesměs věděli rady, zde jsem korigoval jen nesrovnalosti. Ve druhé úloze dětem nebyly jasné pojmy jako: zákaz výkonu vedoucích míst nestraníkům, cenzura tisku, rozhlasu a televize či znárodnění majetku. Po vysvětlení těchto pojmů došlo k společné korekci. V třetí úloze jsme si opět ozřejmili historickou úlohu osob, které lze zahrnout do novodobých moderních dějin, toto cvičení se dětem podařilo. Ve druhé části skupinové práce jsme si společně přečetli celkové pocity dětí, které se vztahovaly k absolvovanému projektu. Pro některé děti bylo obtížné se písemně vyjádřit, některým dětem to potíže nedělalo. Zde chci ocitovat pocity některých dětí, jak celý projekt vnímaly (příloha O).

T. K.: „Je dobře, že si pan Matějka udělal čas. Nechtěla bych zažít okupaci, a jak stříleli do davu. Pamatuji si, proč má Jaromír Jágr číslo dresu 68, to mi hodně pomůže. Vím, že předtím byl Gottwaldov, a teď je to Zlín. Ve škole jsme si jen trochu říkali o té železné oponě. Teď vím, proč byla popravena Milada Horáková. V té době lidé četli Rudé právo. Vím, že 1. ledna 1993 byl rozpad Československa, už vím, co znamená Státní tajná bezpečnost, a mělo by se to učit více.“

J. K.: „Tento projekt mě ze začátku nezajímal, ale teď mě to strašně baví. Díky tomu jsem se dozvěděl hodně zajímavých věcí. Také díky tomu jsem našel velké téma s tátou, o okupaci a Sametové revoluci jsem nic nevěděl. Chtěl bych panu učiteli Grossmanovi poděkovat, že nám otevřel oči.“

M. Č.: „Podle mě to byli hrozní lidé. Ve škole by se o tom mělo učit. Málo stejně starých dětí ví to, co já, proto by se o tom mělo více učit. Díky tomuto projektu jsem se dozvěděl něco více o České republice. Proto děkuji panu Grossmanovi.“

N. L.: „Z těchto hodin jsem si odnesla hodně. Ze začátku mě to po pravdě moc nebavilo, ale postupem času jsem změnila názor. Hodně jsem se dozvěděla, bude se mi to hodit i později ve škole. Je neuvěřitelné, že komunisté měli takovou vůli zabít tolik lidí nebo je bezdůvodně „počernit“. Učil jsem se například o Janu Palachovi, který je podle mého názoru velký hrdina, stejně i Milada Horáková. Jsem nadšená, že nám pan učitel domluvil návštěvu s komunistickým zajatcem, protože mnoho lidí takové štěstí nemá. A tak bych chtěla poděkovat, že nás pan učitel mnoho naučil, toho si moc vážím.“

6 Zhodnocení projektu

Projekt se realizoval v průběhu čtyř týdnů, během kterých nás téma novodobých moderních dějin provázelo v předmětech, jako je vlastivěda, český jazyk, výtvarná výchova, pracovní činnosti, informatika. Myslím si, že tato problematika dětí zapojené do projektové činnosti celkově zaujala, i když zpočátku se téma projektu setkala u některých dětí spíše s rozpaky. Děti po celou dobu projektu pracovaly se sešitem, který jsem jim pro tento účel zavedl. Do tohoto sešitu si vlepovaly nakopírovaný text, obrázky, sešit sloužil k vyjádření vlastního názoru. Zde uvádím některé postřehy z projektu:

- všichni žáci v závěrečné zpětné vazbě uváděli absolvování projektu jako prospěšné, ocenili, že se dozvěděli o událostech a postavách z období, o kterém dosud měli jen minimální tušení, celkově se zlepšila informovanost žáků o těchto dějinách, žáci projevili spokojenost nad rozšířením svých vědomostí,
- žáci byli v projektu emocionálně zainteresováni, při sledování dokumentů z dob totalitní éry se z jejich úst ozývaly spontánní reakce,
- vzhledem k pestrému množství výukových metod a pestrému množství didaktického materiálu nebyl u žáků problém s motivací, velmi mne potěšilo, že se po každé absolvované etapě těšili na etapu následující,
- k úspěšnosti projektu přispěla beseda s panem Miroslavem Matějkou, s bývalým politickým vězněm, který osobně zažil totalitní zvlášť. Děti si mohly porovnat informace, které během projektu získaly autentickým vyprávěním hosta besedy,
- atraktivitě projektu prospěla exkurze do Prahy, kde se žáci mohli seznámit s památnými místy souvisejícími s dobou totality, ale i s historickými památkami, o kterých se v rámci vlastivědy učili ve čtvrté třídě.

- při společných nebo skupinových činnostech byla radost sledovat přátelskou spolupráci a komunikaci, akceptování názoru druhého, absenci vzájemné nevraživosti,
- po každé etapě vždy následovala zpětná vazba ze strany dětí, bylo velmi potěšitelné slyšet většinou pozitivní reakce dětí,
- v průběhu projektu jsem použil pestrý výběr výukových metod a forem, které vnímám jako velmi přínosné, užitečné, motivující,
- frontální výuku jsem volil tak, aby nedocházelo k únavě dětí, zápis si děti psaly jen minimálně, oporou jim byl předtištěný text,
- velmi oblíbená byla názorně demonstrační metoda. Sledování kresleného seriálu, ukázek z dobových seriálů či dokumentů se setkalo s velkým zájmem. U sledování těchto pořadů děti spontánně reagovaly na daný příběh, nechyběly výrazné emocionální reakce odsuzující komunistický režim. Sledování každého dokumentu bylo provázeno komentářem učitele, častým zastavováním filmového materiálu, neboť spoustu pojmů z doby totality děti obtížně vstřebávaly,
- skupinová práce vedla děti k hledání kompromisního řešení problémů, i přes občasné názorové neshody (řešení pracovního listu) většinou ale došlo k tomu, že se žáci na řešení dohodli,
- při diskusi jsem se vždy snažil o zapojení všech žáků. Verbální projev dětí byl doprovázen i nonverbální složkou, díky které jsem mohl postřehnout i jejich vnitřní prožívání,
- zajímavé bylo sledovat děti při brainstormingu, kde jsem občas musel připomínat zásady kultivovaného projevu a korigovat příliš hlasitý projev, který výuku narušoval,
- nutno uvést, že se mi zcela nepodařilo odhadnout časovou osnovu jednotlivých etap, stávalo se, že jsem některé aktivity musel časově prodloužit,

- bylo zapotřebí respektovat individuální tempo dětí, často se diskuse vyvíjela takovým stylem, že „odstříhnutí na povel“ by bylo neúčinné,
- při příští realizaci podobné aktivity bych vzhledem k náročnosti probírané historické látky volil menší objem informací, navíc u informací, které se vztahují k učivu novodobých moderních dějin je potřeba data a jevy propojovat, což na I. stupni základní školy ještě není u dětí ještě plně zafixované
- vzhledem k tomu, že učivo novodobých moderních dějin probírají děti většinou na konci školního roku, byla část účastníků projektu svým způsobem znevýhodněna, neboť do projektu vstupovali jako „čerství“ žáci páté třídy.

Závěr

Ve své diplomové práci jsem se zabýval problematikou našich moderních novodobých dějin. V teoretické části jsem se pokusil shrnout, jak o tomto tématu pojednávají jednotlivá nakladatelství učebnic vlastivědy pro pátou třídu. Osobně pokládám moderní novodobé české dějiny za velmi náročné učivo, jehož součástí je značné množství dat, politických představitelů, pojmů, které mají problém vstřebat i žáci vyšších ročníků, natož žáci prvního stupně. Jde o učivo, se kterým bývají děti pátých tříd seznamovány v předmětu vlastivěda ve druhé polovině školního roku. Podrobněji probírají události novodobých dějin žáci devátých tříd v předmětu dějepis. Z vlastní dlouholeté zkušenosti učitele vím, že povědomí o událostech, které se týkají našich moderních novodobých dějin, je u většiny žáků povrchní, nebojím se říci, téměř minimální. Proto i to byl jeden z důvodů, proč jsem si tento úsek z naší historie jako téma diplomové práce vybral. Po absolvování projektu mohu konstatovat, že se mi podařilo u žáků vyvolat větší zájem o tuto problematiku. Toto tvrzení se opírá o obsah četných reflexí, které jsem s žáky po jednotlivých projektových etapách prováděl. V praktické části se prostřednictvím různých filmových ukázek, pomocí pestrých výukových metod a pomocí dobového materiálu dařilo zrealizovat projekt, který byl zaměřen na soubor materiálů pro výuku našich moderních dějin. K tomu, aby informace o době, kterou zažívaly prarodiče dnešních žáků základních škol, byly pro účastníky projektu více pochopitelné, uvěřitelné, jistě přispěla autentická beseda s panem Miroslavem Matějkou, který se stal jednou z mnoha obětí politických procesů 50. let v tehdejší Československu. K větší motivaci a atraktivitě jistě přispěla i exkurze do Prahy, která se u dětí setkala s velkým ohlasem. Velmi dojemné bylo, když děti u pomníku Milady Horákové spontánně zapalovaly svíčky a mezi naši skupinu přišel pán, který uvedl: *„To je dobře, že o těchto věcech ve škole učíte, často se na toto období bohužel zapomíná.“* Projekt jsem realizoval ve středisku výchovné péče s šesti dětmi pátých tříd, které se v našem zařízení ocitly převážně z výchovných důvodů. Byl rozfázován do osmi výchovně vzdělávacích etap, výstupem většiny etap byl pracovní list, na kterém jsem si probrané znalosti ověřil. Kromě toho byla pro mne velmi důležitá zpětná vazba žáků, kterou jsem po většině aktivit zařazoval. Velmi důležité bylo pochytit počátek projektu, získat si děti pro tuto činnost, což se mi myslím i přes počáteční nedůvěru podařilo. Sám jsem

nevěděl, jak děti přijmou fakt, že téměř měsíc se budou dozvídat o temných událostech nedávné minulosti. Všichni žáci připustili, že absolvováním tohoto projektu získali svůj náhled na danou tematiku. Za zmínku stojí komentář jedné dívky, která si myslela, že to, co se dozvídá v projektu je přehnané, ale až osobním setkáním s účastníkem protikomunistického odboje si uvědomila, jaké projevy zvěle ze strany tehdejší moci se děly. Do mozaiky úspěšného splnění projektu zapadají i další postřehy dětí, jeden z chlapců například uvedl, že získal nové téma pro debatu s rodiči i svými učiteli. V průběhu absolvovaného projektu jsem se od dětí dozvídal, jak vedly debaty na toto téma s rodiči či prarodiči. Potěšilo mne, že absolvovaný projekt žáci nevnímali jako promarněný čas, ale že naopak ocenili, že se jim vědomosti z projektu budou hodit v dalším školním životě.

Použité zdroje

AUGUSTA, Pavel, HONZÁK, František, (1995). *Vlastivěda pro 5. ročník*. Praha: Práce. ISBN 80-208-0365-3

BINKOVÁ, Adriana, BURIÁNKOVÁ, Daniela, KAMRLA, Jan & kol. (2014). *Hravá vlastivěda 5. Novodobé české dějiny – pracovní sešit pro 5. ročník*. Praha: Taktik International. ISBN 978-80-87881-13-2.

BLÁHOVÁ, Ivana, BLAŽEK, Lukáš. *Rekonstrukce politického procesu Strážnický a spol.*, Praha, 2016.

BLOUDKOVÁ, Michaela, CHALUPA Petr, (2002). *Vlastivěda pro 5. ročník základní školy*. Praha: SPN. ISBN 80-7235-185-0

BRATINKA, Ondřej, HROZA, Michal, (2008). *Test of courage: stories of underage political prisoners*. Prague: Institute for the Study of Totalitarian Regimes, ISBN 978-80-87211-17-5.

ČAPKA, František (2014). *Dějepis – novověk, moderní dějiny*. Praha: Nová škola. ISBN 978-80-7289-583-0.

ČAPKA, František (2011). *Vlastivěda 5 – učebnice pro 5. ročník základní školy – významné události nových českých dějin*. Praha: Nová škola. ISBN 978-80-7289-298-3

HRONEK, Milan (2003). *Vlastivěda 5. Praha*: Prodos. ISBN 807230-131-4

KALHOUS, Zdeněk, OBST, Otto & kol. (2002). *Školní didaktika*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-253.

KŘOVÁČKOVÁ, Blanka, SKUTIL, Martin & kol. (2014). *Pedagogický a psychologický slovník*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-513-4.

MANĚNOVÁ, Martina (2014). *Pracovní listy v mateřské škole a na 1. stupni základní školy*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-499-1.

- MÜHLHAUSEROVÁ, Hana (2004). *Soubor námětů, úkolů a zajímavostí k vlastivědnému učivu pro 5. ročník*. Znojmo: Mühlhauserová.
- PETTY, Geoff (2008). *Moderní vyučování*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367427-4.
- PREKOPOVÁ, Jiřina, SCHWEIZEROVÁ, Christel (2013). *Neklidné dítě*. Praha: Portál. ISBN 978-80262-0466-4.
- SEIFERTO VÁ, Lucie (2010). *Dějiny udatného českého národa a pár bezvýznamných světových událostí*. Praha: Petr Prchal. ISBN 80-239-0886-3
- SEVERE, Sal (2014). *Co dělat, aby se vaše děti správně chovaly*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0634-7
- SCHWABI KOVA, Kateřina, BOTKOVÁ, Barbora (2013). *Cesty dětí do staletí aneb Jak Běla a Kuba poznávali naši historii*. Praha: Slovart. ISBN 978-80-7391-749-4
- SCHWARZOVÁ, Marie (2013). *Povídání o českých dějinách nejen pro školáky*. Říčany: SUN. ISBN 978-80-7371-643-1
- VAVRDOVÁ, Alena (1998). *Vybrané kapitoly k základům didaktiky vlastivědy*. Olomouc, Univerzita Palackého Olomouc, ISBN 80-7067-800-3
- LICHFIELD, John. (2011). [online]. *World leaders gather as Vaclav Havel exits stage left*. [cit. 2016-11-12]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/world-leaders-gather-as-vaclav-havel-exits-stage-left-6281260.html>
- MATĚJKA, Miroslav (2008). [online]. [cit. 2016-10-03]. Dostupné z: <http://www.pametnaroda.cz/story/matejka-miroslav-1932-554>
- MŠMT. *Střediska výchovné péče* (2013) [online]. [cit. 2015-01.12]. Dostupné z www: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/strediska-vychovne-pece>
- NEUMAJER, Ondřej (2012). [online]. *Co jsou DUMY* [cit. 2015-01.12]. Dostupné z www: <http://spomocnik.rvp.cz/clanek/16435/CO-JSOU-DUMY.html>

Normalizace (2012) [online]. Dějiny udatného českého národa [cit. 2016-10-17].
Dostupné z: <http://dejiny.ceskatelevize.cz/211543116230111/>

Ostrůvky normálnosti v 50. letech (2012) [online]. Dějiny udatného českého národa [cit. 2016-09-29].
Dostupné z: <http://dejiny.ceskatelevize.cz/211543116230111/>

Padesátá léta I. (2012) [online]. Dějiny udatného českého národa [cit. 2016-09-29].
Dostupné z: <http://dejiny.ceskatelevize.cz/211543116230111/>

Padesátá léta II. (2012) [online]. Dějiny udatného českého národa [cit. 2016-09-29].
Dostupné z: <http://dejiny.ceskatelevize.cz/211543116230111/>

Pražské jaro (2012) [online]. Dějiny udatného českého národa [cit. 2016-10-06].
Dostupné z: <http://dejiny.ceskatelevize.cz/211543116230111/>

Pomník obětem komunismu[online]. In: . [cit. 2016-10-17]. ISSN
<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thu>.

RVP ZV (2016) [online]. *MŠMT*. [cit. 2016-03-09]. Dostupné z:
<http://www.msmt.cz/file/37052/>

Vyprávěj 7 (2009) [online]. *Česká televize*. [cit. 2016-10-06]. Dostupné z:
<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10195164142-vypravej/208522161400007-21-srpen>

YouTube video. In: Youtube [online]. Hořící keř [cit. 2016-10-06]. Dostupné z [www](https://www.youtube.com/watch?v=bGhjQdrZfds):
<https://www.youtube.com/watch?v=bGhjQdrZfds>

YouTube video. In: Youtube [online]. *Karel Křyl: Bratříčku zavírej vrátka*. [cit. 2016-11-12]. Dostupné z www: https://www.youtube.com/watch?v=PTjttFge_rI.

YouTube video. In: Youtube [online]. *Zdivočelá země 11 (2001)* [online]. *Youtube* [cit. 2016-10-03]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=alGNAZDIaj8>

Něžná revoluce, listopad 1989[film na DVD]. Scénář a režie: Jiří Střecha a Petr Slavík. Praha: Levné knihy a.s. v licenci od KRÁTKÝ FILM PRAHA a.s., 2009

Rudé právo: *Mír musí být zachován*. Praha: Ústřední výbor KSČ, 1952, 1952(310).

Seznam obrázků

Obrázek 1 – Miroslav Matějka (foto vlastní)

Obrázek 2 – Pamětní deska na budově Českého rozhlasu (foto vlastní)

Obrázek 3 – Pamětní místo věnované Janu Palachovi a Janu Zajícovi (foto vlastní)

Obrázek 4 – Podloubí na Národní třídě (foto vlastní)

Obrázek 5 – Památník Milady Horákové, Sněmovní ul. (foto vlastní)

Obrázek 6 – Památník obětem komunismu – Petřín (foto vlastní)

Seznam příloh

Příloha A: Vstupní dotazník týkající se problematiky moderních novodobých dějin

Příloha B: Novodobé moderní dějiny 1946 – 1953

Příloha C1: Rudé právo, výtisk z 20. listopadu 1950

Příloha C2: Text z programu k rekonstrukci politického procesu Stříteský a spol.,

Příloha C3: Ukázka z knihy – Dějiny udatného národa českého a pár bezvýznamných událostí

Příloha D: Pracovní list – luštění tajenky

Příloha E: Novodobé moderní dějiny 1955 – 1969

Příloha F: Novodobé moderní dějiny, 1969 – 1993

Příloha G: Ukázky ze sešitu „Významná výročí“ z roku 1982

Příloha H: Ukázka dobových legitimací, průkazy SSM, SČSP

Příloha CH: Ukázka ze skupinové práce dětí

Příloha I: Pracovní list – Od totalitní moci k demokracii

Příloha J: Fotografie z besedy s panem Matějkou (vlastní)

Příloha K: Ukázka z pracovního listu, který byl součástí exkurse do Prahy

Příloha L: Fotografie pamětní desky obětem komunismu (vlastní)

Příloha M: Ukázka výtvarné koláže – společná práce dětí

Příloha N: Pracovní list – „Sametová revoluce, obnova demokracie u nás“

Příloha O: Ukázka z písemné práce žáka

Příloha A: Vstupní dotazník týkající se problematiky moderních novodobých dějin

Novodobé dějiny Československa a České republiky

Vážení studenti, jmenuji se Martin Grossman a v současné době studuji Pedagogickou fakultu v Hradci Králové, obor učitelství pro I. stupeň. Součástí mé diplomové práce je tento orientační dotazník, který mi poslouží k ověření vašich znalostí, které se týkají novodobých dějin v našich zemích po roce 1945. Jde samozřejmě o dotazník anonymní, odpovědi v něm uvedené budou použity pouze a jen pro potřeby této diplomové práce. Chtěl bych Vás proto požádat o jeho vyplnění. Všechny otázky jsou uzavřené, prosím zakroužkujte jednu nebo více odpovědí, záleží na vás. Předem děkuji.

1. Uveďte pohlaví

- a) muž
- b) žena

2. Uveďte věk**3. Druhá světová válka probíhala v letech:**

- a) 1914 - 1918
- b) 1939 – 1945
- c) 1948 – 1951

4. Po druhé světové válce došlo

- a) K zimní válce mezi Severem a Jihem
- b) Ke studené válce mezi Západem a Východem
- c) K vlašné válce mezi Východem a Severem

5. Komunisté se dostali v Československu k moci

- a) 1948 pod vedením Klementa Gottwalda
- b) 1968 pod vedením Alexandra Dubčeka
- c) 1989 pod vedením Gustava Husáka

6. Jediná žena popravená komunisty v Československu byla

- a) Marta Gottwaldová
- b) Marta Kubišová
- c) Milada Horáková

7. Komunistická strana Československa (KSČ)

- a) povolovala soukromé vlastnictví, podporovala soukromé rolníky a živnostníky
- b) dodržovala základní lidská práva, nepronásledovala ty, kteří měli jiný názor
- c) pronásledovala nevinné lidi za jiné názory, ve vymyšlených procesech odsuzovala lidi k trestu smrti, vyvolávala v lidech strach

8. Komunistická strana Československa se opírala o

- a) podnikatele a sedláky
- b) o STB (státní tajná bezpečnost) a LM (lidové milice)
- c) o emigranty ze západních zemí

9. Období snahy komunistické vlády v Československé socialistické republice (ČSSR) reformovat (změnit k lepšímu) společnost nazýváme

- a) „Bratislavské léto“
- b) „Brněnský podzim“
- c) „Pražské jaro“

10. Okupace Československa vojsky Varšavské smlouvy začala

- a) 21. srpna 1966
- b) 21. srpna 1968
- c) 21. srpna 1970

11. Protestem proti okupaci sovětskými vojsky byl čin Jana Palacha, studenta Filozofické fakulty University Karlovy v Praze, který se 16. ledna 1969 na Václavském náměstí

- a) zastřelil
- b) otrávil
- c) upálil

12. Oblíbený komunistický politik v době okupace vojsky Varšavské smlouvy byl

- a) Alexandr Dubček
- b) Antonín Zápotocký
- c) Klement Gottwald

13. Termín „Normalizace“ v Československu označuje

- a) období pokračování a utužení totalitního systému, pronásledování odpůrců KSČ
- b) nastolení demokratických změn
- c) otevření hranic na Západ

14. Komunisté věznili budoucího českého prezidenta, byl to

- a) Miloš Zeman
- b) Václav Havel
- c) Václav Klaus

15. V textu zakroužkuj správnou odpověď:

Nespokojenost lidí s vládou jedné strany vrcholila 17. listopadu roku

- a) 1988
- b) 1989

c) 1990

16. Studenti i občané si v Praze připomněli „Mezinárodní den studentstva“ a zároveň 50. výročí smrti studenta Jana

a) Opletala

b) Mrázka

c) Nováka

17. Průvod studentů 17. 11. 1989 na Národní třídě v Praze

a) byl napaden a brutálně rozehrán složkami tehdejší komunistické policie

b) bez asistence policie prošel na Staroměstské náměstí

c) byl policií zkontrolován a vpuštěn na Václavské náměstí

18. Na protest proti tomuto zásahu se konaly po celé republice demonstrace a stávky. To byl konec vlády

a) KSČ

b) ODS

c) hnutí ANO

19. Gustav Husák odstoupil z funkce prezidenta a jeho nástupcem byl jednomyslně zvolen

a) Václav Havel

b) Jiří Dienstbier

c) Václav Benda

20. Protože revoluce u nás proběhla bez násilí, je nazývána

a) Hedvábná revoluce

b) Flanelová revoluce

c) Sametová revoluce

Příloha B: Novodobé moderní dějiny 1946 - 1953

Převzetí moci komunisty v Československu – 25. únor 1948

- Po válce je zabaven majetek Němců z českého pohraničí, kteří byli odsunuti do své země
- Dekretem prezidenta Edvarda Beneše byl znárodněn majetek kolaborantů, bank, byla provedena pozemková a měnová reforma
- Květen 1946 – **poslední** demokratické volby v Československu, vyhrávají je **komunisté**, kteří zpočátku mají sympatie lidí
- **Mnoho lidí se nadchlo pro myšlenky socialismu**, který zaručí, že nebudou rozdíly mezi bohatými a chudými, o občany se měl postarat stát, KSČ slibovala odstranění nezaměstnanosti, spravedlivé rozdělení majetku
- Po válce se Evropa začala rozdělovat na **Západ a Východ**
- Československo v té době už patřilo na **Východ**, mělo v té době smlouvu o vzájemné pomoci se Sovětským svazem
- Rozdělení světa na Východ a Západ – **železná opona**, tomuto období říkáme „**Studená válka**“
- Komunisté se stále více prosazovali, měli obsazené **důležitá ministerstva** (obranu, vnitra), to se nelíbilo ostatním stranám a v únoru 1948 několik ministrů odešlo z vlády
- **Nemocný prezident Beneš demisi ministrů přijal a sestavil vládu podle návrhu Klementa Gottwalda, ten se stal prezidentem**
- Uchopení moci Gottwaldem přineslo naší zemi v **otevřený teror**, komunisté odhalovali své skuteční i vymyšlené odpůrce v soudních procesech a odsuzovali je k trestu smrti nebo k dlouholetému vězení – **280 000 lidí takto postiženo, 241 lidí popraveno**
- **27. 6. 1950 je popravena doktorka práv Milada Horáková**, to přineslo celosvětový nesouhlas, za války ji nacisté dali milost, **komunisté nikoliv**
- Na popravě skončil i Rudolf Slánský, generální tajemník KSČ, komunisté hledali nepřítel i ve svých řadách
- Komunisté převzali od **sovětských komunistů** scénáře, jak mají v procesech postupovat – odposlechy, sledování, vytváření falešných důkazů, mučení, týrání – cílem bylo zastrašit lidi, zlikvidovat opozici

- Procesy byly jako **divadelní představení**, obvinění se museli naučit nazpaměť to, co budou říkat *u soudu*
- ***Bylo zlikvidováno soukromé vlastnictví, řemesla, sedlákům byl zabaven statek, lidé byli nuceni vstupovat do JZD (jednotné zemědělské družstvo)***
- Byli pronásledováni příslušníci církve, čeští a slovenští letci, kteří v anglické armádě bojovali proti Hitlerovi – šlo o ***nejhorší období našich dějin***
- V březnu 1953 umírá Stalin, devět dní potom Gottwald, prezidentem Antonín Zápotocký (Čapka, 2014)

Příloha C1: Rudé právo, výtisk z 20. listopadu 1950

**

Proletáři všech zemí, spojte se!

ČTVRTEK

20
LISTOPAD

RUDÉ PRÁVO

1952 USTŘEDNÍ ORGAN KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA 1.50

20. listopad
1950
33.
310
Kčs

MÍR MUSÍ BÝT ZACHOVÁN

Milióny lidí a tisíce vládních vnitřních sekretářů, ministrů, ministrů, ministrů přemýšlejí, jak zachránit mír. A my, komunističtí dělníci, musíme se připravit na nejhorší případ. Mír je nezbytný, protože bez míru není možná žádná socialistická revoluce. Mír je nezbytný, protože bez míru není možná žádná socialistická revoluce. Mír je nezbytný, protože bez míru není možná žádná socialistická revoluce.

Proletáři všech zemí, spojte se! Mír je nezbytný, protože bez míru není možná žádná socialistická revoluce. Mír je nezbytný, protože bez míru není možná žádná socialistická revoluce. Mír je nezbytný, protože bez míru není možná žádná socialistická revoluce.

POSELSTVÍ LIDU ČE

MIRTELAVA 18. listopadu (ČTK) — Někdy před půlnocí 18. listopadu 1950, v ústecké ulici, přišel generálporučík R. A. Konečný s výpravou vojska, která přicházela ze západní fronty. Přivedli s sebou a přehodili do vojska dva a půl milionu amerických dolarů, která přicházela z americké vlády. Přivedli s sebou a přehodili do vojska dva a půl milionu amerických dolarů, která přicházela z americké vlády.

VAT Kde má být mír?
Právě po tom se ptáli účastníci Kongresu národů na mír. Jeho účelem a cílem bude ještě více sjednotit lidi všech různých zemí a ras, všech možných politických a náboženských přesvědčení — prostě všech bez rozdílu, kteří si přejí zabránit nové světové válce, odstranit dočasná mezinárodní napětí, upravit mír.
Hnutí obránců míru je hnutí demokratickým hnutím, je hnutím protivašensko koalici všech různých lidí a sociálních vrstev. Více národů znamená více solidarity, více přátelství, více lásky, více dohod.

Využit každéh po
Včasná hlub
Právě po tom se ptáli účastníci Kongresu národů na mír. Jeho účelem a cílem bude ještě více sjednotit lidi všech různých zemí a ras, všech možných politických a náboženských přesvědčení — prostě všech bez rozdílu, kteří si přejí zabránit nové světové válce, odstranit dočasná mezinárodní napětí, upravit mír.

Využit každéh po
Včasná hlub
Právě po tom se ptáli účastníci Kongresu národů na mír. Jeho účelem a cílem bude ještě více sjednotit lidi všech různých zemí a ras, všech možných politických a náboženských přesvědčení — prostě všech bez rozdílu, kteří si přejí zabránit nové světové válce, odstranit dočasná mezinárodní napětí, upravit mír.

Příloha C2: Text z programu k rekonstrukci politického procesu Stříteský a spol.,

Přehled odsouzených a délky jejich trestů		
Jméno a příjmení	Trestný čin	Délka trestu
František A. Stříteský	zločin velezrady	25 let
Miloslav Kohout	zločin velezrady	20 let
Václav Novotný	zločin velezrady	20 let
Blanka Zachová	zločin velezrady	15 let
Čestmír Horák	zločin velezrady	22 let
Jiří Kopřiva *	provinění velezrady	2 roky
Miloslav Zedník	zločin velezrady	8 let
Jiří Mráz	zločin velezrady	16 let
Miloslav Matějka *	provinění velezrady	3 roky
Václav Portman *	provinění sdružování proti státu	0,5 roku
Bohdan Metyš	zločin velezrady	5 let
Dagmar Rolečková *	provinění velezrady	2 roky
Alena Holomková	zločin velezrady	10 let
Jan Pech *	provinění velezrady, provinění hanobení republiky, provinění hanobení spojeneckého státu	7 let
Karel Metyš *	provinění velezrady	3 roky
Zdeněk Vašíček *	provinění velezrady	2 roky
Miloslav Bulva *	provinění velezrady	1 rok
Ota Rozkošný	zločin velezrady	18 let
Bohuslav Chaloupka	zločin velezrady	3 roky
František Kvapil	zločin velezrady	15 let
Karel Šplíchal	zločin velezrady	17 let

Příloha C3: Ukázka z knihy – Dějiny udatného národa českého a pár bevyznamných událostí

21 Komunisté

Po válce všichni víc než kdy jindy touží po šťastném a spokojeném životě. Komunisté ovládnou ze Sovětského svazu slibují lidem ráj na zemi, kde všechno bude patřit všem, lidé si budou rovni... A tak se dostávají k moci. Pomocí lži, přetvářky a násilí tu pak vládnou dlouhých 41 let.

Náboženství
Věřit v něco jiného než v komunismus se nevyplácí.
NE STALIN, ALE TOTO JE MŮJ PÁNÍ!
ZAVÁŘEME VÁS OBÁ!

Společnost
Vláda prohlašuje, že již máme socialismus – předstupuň vysněného komunismu (1960).

Umění
Uznávaný je hlavně socialistický realismus – každý ho chápe, nemusí se nad ním přemýšlet... Skutečné umění však nezaniká.
(Viz zadní strana č. 21)

Praha Brno Bratislava
Mapa
Československá socialistická republika (ČSSR).
(podcarpatelskou Rusíou cokrátel Sovětský svaz.)

Móda
50. léta
60. léta
70. léta

Krátce je prezidentem znovu Beneš, ale po komunistickém puči je donucen k abdikaci a brzy umírá (1948). Začíná smutná éra komunistických vládců.

Abý mohli být všichni majetek společný, musí se nejprve zabrat.

ORÁŠ MOJE POLE!
SE BEJVAVALO, TEĎ PATŘÍ VŠEM!
IMNĚ!

Klement Gottwald 1948–1953

Chytří se komunisté bojí, tak rozhodují poslušně troubivé a vypočítaví, mocichobí lumpové bez vzdělání.

JAK TO MYSLÍŠ, SOVDROHUŽE? KRITIZUJES SNAD NAŠI SOCIALISTICKOU PRÁCI?
DEJÁTE TO ŠPATNĚ!

Antonín Zapadloš 1953–1957

Upozorňovat na chyby se nevyplácí.

JMĚ V PŘEKVĚ BEVĚDĚ!
SOUVDRUZI, NAŠE ÚSPĚCHY NÁM MŮŽOU VŠICHNI ZAVÍDET!

Neřídiv, že se země postupně dostává do problému.

ANTONÍN NOVOTNÝ 1957–1968 (abdikoval, zemřel 1975).

Nezbývá než pootevřít dveře odborníkům, vědcům, inteligenci... Ruku v ruce s nimi přicházejí spisovatelé, básníci, malíři... Kládou však nepřijemné otázky a požadavky:

PRŮC! SCENZUROU!
KOLIK NEVINNÝCH JSTE POPRAVILI?
ÚP! A JE ZASE KVID!

Na přesvědčování používají „osvoboditele“ i tanky.

Lidé si uvědomují, že proti tak mohutnému „příteli“ se nedá bojovat. Přestávají štoupat do politiky, každý si vytváří svět sám pro sebe.

MAZIL SE S AUTÍČKEM, KUTIL NA CHAUPE, TO SE PRO MNOHÉ STÁVÁ SMYSL ŽIVOTA.

NAŠE KŘIVDY A ŽROUKA ANĚ...

VYPADÁ TO ŽE SVĚT LIDI RUMBURAK UŽ ZNICILIMUSÍME ZACHRÁNIT ALESPON SVĚT POHÁDEK!!!

REPUBLICE VÍCE PRÁCE, TO JE NAŠE AGITACE

SEVDROHUŽE!

Neopádky se komunisté snaží zakrýt okázalými hesly. „Úspěchy“ jsou opěvovány v písních. Základní problémy, jako je nefungující ekonomika či stále se zhoršující životní prostředí, nikdo neřeší, a tak začínají odumírat lesy, řeky se mění ve stoky...

Aby náhodou někdo nezbohatl, dostává lenoch i pracant stejné peníze. Tak si mnozí říkají: „Proč makat?“

Stavby
Nákladné a ve velké stavby dálnice, sídliště, metra, elektrárny... jsou často nekvallní, nepraktické a nehezke

SVĚTU MÍNÍ!
SE SOVĚTSKYM SVÁZEM NA VŠECNE ČASV!
PROUDIMĚ VĚTRU, DEŠTĚ!
PROLETÁRI VŠECH ZEMÍ – SPOJTE SE!

Abý se přeměňují z rozhlednou, takže je v tvli kovář-digma a horobčan, a houby dibi, než hřímek...

Děti jsou organizované v Pionýru, mládež v Socialistickém svazu mládeže. Všichni nosí červené šátky.

Pohádkové postavičky vytváří Trnka, Týřlová, Pilař, Pojar, Smetana, Miler, Born, Jiránek...

I svět pohádek má své problémy – život mu ztrpčuje Rumburak.

Příloha D: Křížovka s tajenkou – Pracovní list č. 1

Pracovní list č. 1

➤ Vylušte kružku a tajenku
 doplně do textu

stál, kde se poprvé
 utolil komunismus

1. S V S
 komunisté lebedovali → O Z
 film o PTP Gernu → A B
 symbol komunismu → L VO
 2. D R
 3. = L T
 4. S C S
 5. R
 6. N C S
 7. E
 8. T N
 9. G R E
 10. S
 11. T Y
 12.

← tipičná lebedovina
 křesťanské jméno
 populární popřítily
 sbírka pamozků technických pracovníků
 Stalin narodil se
 UERASSIE
 GOTTWALD - KŘESTIAN
 JRENO
 mástky komunismu
 1917 na začátku
 ← mýdla komunismu - pala?
 předchůdce STALINA
 sovětský diktátor
 1. republiky
 nepřítel Stalin komunismus
 vláda jedné
 na rozloženou
 větou písemně

NAPOVĚDA:
 SOCIALISMUS
 OPOZICI
 DEMOKRACIE
 EMIGRACE
 USA

Příloha E: Novodobé moderní dějiny 1955 – 1969

- Prezident - **Antonín Zápotocký** – za něj proběhla *měnová reforma 1953* – bohatší lidé přišli o své úspory, kurs 1:50, nepokoje mezi lidmi, potlačeny policií
- 1955 – vzniká organizace – **Varšavská smlouva**, reakce na vstup NSR do NATO, *vojenský blok komunistických zemí*
- 1956 – prezident Antonín Novotný, prosadil změnu názvu státu na: ČSSR – **Československá socialistická republika**, byl i prvním tajemníkem KSČ, velká moc
- 1956 – **lidové povstání v Maďarsku**, potlačeno Sověty, 25 000 mrtvých Maďarů a 7 000 sov. Vojáků
- V šedesátých letech mladí lidé začali protestovat proti rozdělení světa, u nás rostla nespokojenost s vládou za Antonína Novotného
- Novotný odstoupil, nahradil ho Alexandr Dubček, reformní politik, prezidentem se stává Ludvík Svoboda, *začíná „Pražské jaro“ – je zrušena cenzura, otevřely se hranice, začal fungovat např. Sokol, Junák, došlo k rehabilitaci (omilostnění) politických vězňů, po 20 letech tu je demokracie!!! Bohužel jen na 8 měsíců.*
- To se nelíbilo komunistům v Sovětském svazu, vůdce sovětských komunistů **Leonid Iljič Brežněv** se obával, že by Československo mohlo vystoupit z komunistického bloku a vyzval československé reformní komunisty, aby obrodný proces zastavili
- To naše země odmítla a proto v noci z 20. na 21. srpna 1968 překročila vojska pěti států Varšavské smlouvy (SSSR, Polska, Maďarska, Bulharska, NDR)
- Došlo k vojenskému potlačení pokusu o reformu, Dubček musel s členy vlády do Sovětského svazu a slíbit zastavení reformem
- Okupační vojska se u nás setkala s nenávistí a odporem (letáky, nápisy), proti tankům nebyla šance, invaze si během měsíce vyžádala 108 mrtvých a 500 zraněných
- Sovětští vojáci si v naší zemi postavili základny a okupovali nás dvacet let
- Období 70. A 80. let – „Normalizace“ – návrat k totalitě, místo A. Dubčeka (odvolán) dosazen Gustav Husák

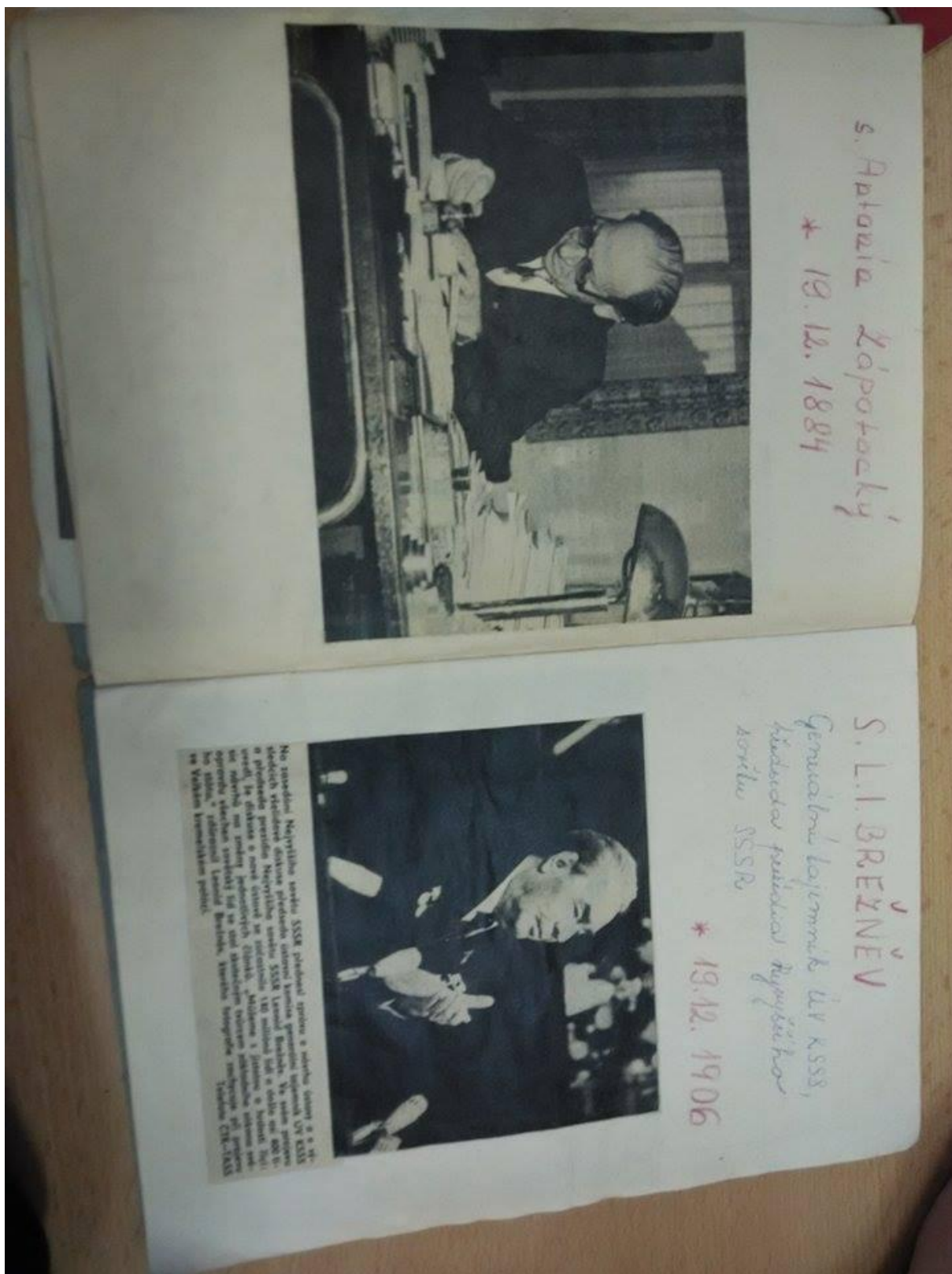
- Obnovena cenzura, uzavření hranic se západem, rostla moc StB (Státní tajná bezpečnost), pronásledování těch, co nesouhlasili s režimem, 800 000 Čechoslováků emigrovalo brzy po 21. srpnu
- Leden 1969 - na protest proti okupaci v Praze na Václavském náměstí upálil Jan Palach, o měsíc později středoškolák Jan Zajíc
- 1977 – skupina lidí kolem Václava Havla zakládá hnutí Charta 77 – disent (opozice proti komunismu) – tajné vydávání knih a časopisů – cíl Charty – dodržování lidských práv a svobod v našem státě (Čapka 2014)

Příloha F: Novodobé moderní dějiny, 1969 – 1993

Po odvolání Alexandra Dubčeka – nesvoboda – tzv.: Normalizace

- Vojenské přehlídky, výstavba panelových sídlišť, konání spartakiád (Sokol zrušen), prvomájové průvody, hesla: Budujeme socialismus, Sovětský svaz náš vzor
- Výstavba pražského metra, stavba elektráren – zdevastovaná krajina a příroda je dědictvím komunistického režimu
- Plánovaná výroba, umělá zaměstnanost
- 1979 Václav Havel jako odpůrce komunistického režimu odsouzen na 4 a půl roku
- Lidé v Polsku, v Německu, Maďarsku chtějí změny, nechťejí vládu komunistů
- V letech 1988 a 1989 dochází v Praze mnoha demonstracím, v lednu 1989 – Palachův týden, v létě 1989 - petice „Několik vět“ – kritika komunismu v Československu
- 17. listopad 1989 – komunistické bezpečnostní jednotky v Praze tvrdě zaskočily proti studentské manifestaci konané u příležitosti 50. výročí nacistické represe vůči českým vysokoškolákům
- V celé zemi stopla lavina rozhořčení, manifestace byla pokojná, policie ji brutálně rozehnala
- Sice nebyl nikdo zabit, ale spáchané násilí bylo i tak odporné a neodpustitelné
- K protestům proti hrubému potlačení demonstrace, a tím i proti režimu, se postupně přidával umělci, herci, dělníci, protesty se přenesly do dalších měst, během protestů nebyl nikdo zabit – Sametová revoluce
- V českých zemích vzniklo protikomunistické hnutí Občanské fórum, na Slovensku Veřejnost proti násilí
- Množily se stávky, komunisté velice brzy ztratili své pozice
- Padla vláda a prezident Husák odstoupil z funkce, brzy na to zemřel
- Po dlouhé době demokracie, 29. 12. 1989 je Václav Havel zvolen prezidentem
- 1. ledna 1993 se Československá republika rozdělila na dva samostatné státy a od té doby je naší vlastí Česká republika (Čapka 2014)

Příloha G: Ukázky ze sešitu „Významná výročí“ z roku 1982

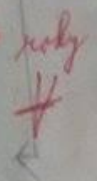

64. VÝROČÍ
VŘSR

7. 11.
rod
#

2. 8. 10. - DEN ZNARODNĚNÍ rod
#

Příloha H: Ukázka dobových legitimací, průkazy SSM, SČSP

Příloha CH: Ukázka ze skupinové práce dětí

Příloha I: Pracovní list - „Od totalitní moci k demokracii“

5. OD TOTALITNÍ MOCI K DEMOKRACII

1. Dopln správně neúplný text:
 Po válce, v úžasu FAŠ převzala veškerou moc ve státě Ko... komunistická strana
Československa (KSC). Ovládla nejen po... litiny, ale také řízení armády, policie, činnost soudů i škol.

2. Vylušti křížovku a tajenku doplň do textu:
 Lidé, kteří byli KSC nepohodlní, byli na základě falešných obvinění zatčeni. Časté byly tzv. politické PROCESY, kdy byli lidé nespravedlivě odsouzeni k doživotnímu vězení nebo trestům smrti.

1. Po válce získali rolníci ... odsunutých Němců. milada Kovalcova 27.6. 1950
 2. Převodu soukromého majetku do státního říkáme ...
 3. Komunisté všem slibovali lepší ...
 4. „Vše patří všem“ nebo opak kapitalizmu nazýváme ...
 5. Noviny, knihy, film, divadlo a televize podléhaly ...
 6. V zemědělství se v době komunizmu zakládala jednotná zemědělská ...
 7. Vládu jedné strany nazýváme také obdobím ...

3. K dějinným událostem dopiš správná data. 21. srpen 1968 17. listopad 1989 1. leden 1993

17. listopad 1989
 Surový zásah policie proti studentům - začátek „sametové revoluce“

1. ledna 1993
 Rozpad České a Slovenské Federativní Republiky (ČSFR) - vznik České republiky a Slovenské republiky

21. srpna 1968
 Neoprávněný vstup vojsk na naše území - okupace

4. Dopiš jména českých prezidentů na obrázcích a přiřaď k nim pomocí písmen správné charakteristiky.

A 1935 - 1948
B 1948 - 1953
C 1975 - 1989
D 1989 - 1992

Edvard Beneš Klement Gottwald Gustav Husák Václav Havel

S Spisovatel, dramatik, disident a první demokratický prezident České republiky.
T Stal se prezidentem po komunistickém převratu v únoru 1948.
A Druhý československý prezident, za německé okupace Československa vedl vládu v exilu.
C Komunistický politik, od roku 1975 byl prezidentem Československé socialistické republiky.

Příloha J: Fotografie z besedy s panem Matějkou (vlastní)

Příloha K: Ukázka z pracovního listu, který byl součástí exkurse do Prahy

Osvědčení - Dřevy

c/ Od kdy do kdy trvala v Československu vláda jedné strany, KSČ?
1948 - 1989

d/ Napiš alespoň tři znaky, které jsou typické pro totalitní stát.
autoritářství
- násilovný
propaganda
- policejní procedury

- zbudováno u sovětské popravny
4500 + se odzvonilo
500 + na křesťanských
na 900 zaměstnanců
200 000 odsouzeno

3/ Pamětní desky na budově dnešního Českého rozhlasu - Vinohrady, Praha
Úkol: Napiš odpověď na otázky.

a/ Které události z doby totality se pamětní desky týkají?
Krupa a Ctvrák

b/ Kdo byl symbolem „Pražského jara“? Byl to tehdejší oblíbený politik.
Alexandr Dubček

c/ Co našim lidem přinesla doba Pražského jara?
Demokracii a svobodu

d/ Která událost ukončila 21. 8. 1968 „Pražské jaro“?
Krupa a (paršav. smlouva)

Příloha L: Fotografie pamětní desky obětem komunismu (vlastní)

Příloha M: Ukázka výtvarné koláže – společná práce dětí

Příloha N: Pracovní list – „Sametová revoluce, obnova demokracie u nás“

(1/2)

14. SAMETOVÁ REVOLUCE, OBNOVA DEMOKRACIE U NÁS

1. Po prostudování našich nejnovějších dějin doplň neúplné věty.

Nespokojenost lidí s vládou jedné strany vrcholila 17. listopadu roku 1989. Studenti i občané si v Praze připomněli 50. výročí smrti studenta Jana Palacha a zároveň Mezinárodní den studentstva. Proti nim surově zasáhla police. Na protest proti tomuto zásahu se kopaly po celé republice demonstrace a stávky. To byl konec komunistické vlády. Gustav Husák odstoupil z funkce prezidenta a jeho nástupcem byl jednomyslně zvolen Václav Havel. Protože revoluce u nás proběhla bez násilí, je nazývána Sametová revolucí. Slováci chtěli žít v samostatném státě, proto se 1. 1. 1993 Československá republika rozdělila na dva nové státy: na Česko a Slovensko. ✓ 1

2. Pokus se do tabulky doplnit čísla charakteristik patřících k pojmu totalita a demokracie.

TOTALITA	1	4	5	6	8	9	10			
DEMOKRACIE	7	2	3	11	12					

1. cenzura tisku, rozhlasu, televize
2. svoboda soukromého podnikání
3. možnost cestovat po světě
4. uzavření hranic na západ
5. omezení svobody projevu
6. věznění odpůrců režimu

7. vláda složená z vítězných stran ve volbách
8. vláda jedné strany
9. zákaz výkonu vedoucích míst nestraníkům
10. znárodnění majetku
11. svoboda náboženství
12. možnost studovat všem doma i v zahraničí

3. Zopakuj si historické znalosti a dvojice patřící k sobě označ stejnými čísly.

1. nejsilnější strana po 2. sv. válce	3	vláda jedné strany ✓
2. komunistický prezident 50. let	10	Václav Havel ✓
3. totalita je	1	KSC ✓
4. oblíbený komunistický politik	8	sílil odpor proti totalitě a KSC (4)
5. 21. srpna 1968	9	rozdělení Československa ✓
6. protest proti sovětské okupaci	2	Klement Gottwald ✓
7. 80. léta 20. století	4	Alexandr Dubček ✓
8. 17. listopad 1989	7	upálení Jana Palacha (6)
9. 1. leden 1993	6	sametová revoluce (7)
10. demokratický prezident ČSR	5	vpád Sovětské armády do Prahy ✓

Příloha O: Ukázka z písemné práce žáka

add. ...
Podle mě to byly hezky lidé. V škole
by se o sam měla učit. Měla stejně sbírat
děti (1) vědí to co já proto by se o sam
měla více učit. Díky somu projektu se
se dověděl něco víc o České Republice.
Proto děkuji panu Grossmannu.